ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ԹԱԲԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople

ՀԱՏՈՐ Կ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 27, 1907 | ԹԻՒ 30

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ա. Փ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Ա. Մ. ԱԼԷՆ

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕՒՐՇՈՒ

﴿ آوەداپر هفتەلق غزته — درسعادتده بايبل هاوسده ﴾

ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

(ԱՆԿԷԼԻԱՖՈՐՈՍ)

(ՅՈՒՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ)

խմբագիր Հ. Մ. Ալէն

Պայպըլ Հաուս, Սթամպուլ

կ. պոլիս, Թուրքիա

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Տարեկ. բաժնեգին 30 Դ.

Ամերիկայի հմր 1.50 Տոլ.

Անգլիոյ ,, 6 շիլ.

Ուրիշ երկիրներու ,, 7.75 Ֆր.

Ջեռքէ հասը 30 փարա

Յանուցման գիները չափաւոր

THE AVEDAPER

(ANGELIAPHOROS)

A WEEKLY PAPER

PUBLISHED IN

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH

EDITOR HERBERT M. ALLEN

Offices: American Bible House

Stamboul, Cons/ple, Turkey

TERMS

An. Subscrip. Ps. 30

U. S. A. $1.50

England Shils. 6.—

Other countries Frs. 7 75

Single Copy 30 Paras

Advertising rates on application

ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ԹԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ Կ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 27, 1907 | ԹԻՒ 30

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. Ք. ԿՐԻՆ | ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Ա. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցիներուն Առնչութիւնը 521. — Պօղոս Առաքեալ եւ Ալխարն 524. — Հաբատուբեան Ընպատեհութիւնները 524. — Ամերիկայի եւ Ճափոնի Միջեւ Պատերազմ Մը Հաւանականօ՞ն է 525. — Ներքին կեանք 526. — Խիստ Ձայնով Մարդը 527. — Ալխարները կամուրջ 527. — Ամավերջի Հանդիսեներ 528. — Նիւթական եւ Մտաւորական Բարեկրթութիւն 530. — Նշմարներ Մեր Դիտարանեն 531. — Հանի Ստեփան Աղա Խարրուբլեան 532. — Քաղաքական Լուրեր 533։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԱՌՆՉՈՒԹԻՒՆԸ

Ց. Գ. Գ.

Փրոֆ. Ատոլֆ Հարնաք Գերմանիոյ կայսեր Ծնընդեան տարեդարձին առիթիւ ի Պերլին ըրած բաշխատուքեան մէջ հետեւեալ կերպով խօսած է Գերմանիոյ Բողոքականներուն եւ Կաթոլիկներուն առնչութեան նկատմամբ. «Գերմանիոյ մէջ Բողոքականութիւնը եւ Կաթոլիկութիւնը իրարմէ ոչ թէ ցանկապատներով այլ՝ որմերով եւ պարիսպներով անջատուած են։ Ցիմարութիւն է ուրանալ թէ այս տարբերութիւնէն բաւական հետեւանքներ յառաջ եկած են։ Ասով մենք պաշտպանուած ենք Եկեղեցի՛ թէ անկրօնութիւն՝ երկապրպանութեան դէմ։ Եւ սակայն այս չափը մեզի սուղի նստած է։ Առ հասարակ այնպէս նկատուած է թէ Բողոքականներու եւ Կաթոլիկներու մէջտեղ համաձայնութիւնը սին երեւակայութիւն է։ Եւ եթէ ըսուի թէ այս համաձայնութիւնը կը նշանակէ Կաթոլիկներուն Բողոքական, կամ Բողոքականներուն Կաթոլիկ ըլլալը, ատիկա ալ սին երեւակայութիւն է։ Դարձեալ, հնար է որ այս երկու բաժանումներուն մէջտեղ համաձայնութիւն տեղի ունենայ մարդկային սեռին եւ Եկեղեցւոյ հասարակաց Քրիստոսի բարոյական զօրութիւններուն հակառակ։ Եթէ այս երկու Եկեղեցիներուն անկեղծ անդամները միաբան պատկառ կենան հետագայ իրողութիւններուն, կրնայ իրականանալ այս համաձայնութիւնը։ Սակայն. 1. Կրօնք եւ եկեղեցի եւ անոր գործերը իւ ազատ անչաուտին ուրիշ խնդիրներէ։ 2. Կառավարութիւնը այս երկու Եկեղեցիները միեւնոյն մակարդակի վրայ համարի եւ մին միւսէն նախապատիւ չգտնէ։ 3. Երկու եկեղեցիներուն պետերը զգուշանան իրաբու հետ անպէտ վիճաբանութիւններու մտնելէ, եւ իրարանցիւր կողմ միւսին հետ սրտագութեամբ վարուի։ 4. Երկու եկեղեցիներուն ալ տատուածաբանները լրջօրէն աշխատին հասկնալ զիրար, եւ հակառակ կողմի ազէկ բաները գնահատեն։ 5. Վերջապէս ամէն եկեղեցի յորդորէ իր մէջ գտնուած խաղաղասէր անձերը եւ զգուշանայ առաջնորդելու պաշտօնը ծայրայեղ դաղափարներ տածողներու տալէ։» Որովհետեւ հաւանօրէն մօտերս Փրոֆ. Հարնաք կրօնական իրայ նախարար պիտի կարգուի, ուստի կարեւորութիւն կը տրուի անոր այս բանախօսութեան։

Իվինհելէ-ըլ Էյչենա անուանուած ծանօթ Բողոքական հոգ. Ընկերակցութեան Յունիս 5ի միջազգայինասին մէջ Քիսիթբըրլըրի Դահլիճէն «Բողոքականութիւն եւ Կաթոլիկութիւն եւ անոնց այժմու առնչութիւնները» նիւթին վրայ կարդացած ճառին մէջ սպէս

ըսած է. «Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առիթիւ Տր. Հարնաք Պերլինի Համալսարանին առջև քահանայութիւն մը ըրաւ, և եկեղեցական սոյն քաժանման՝ ակարութեան պատճառ ըլլալուն նկատմամբ խօսեցաւ։ Հարնաք աչխատեցաւ ցուցընել թէ անհատած տարբերութիւնները չատ անհնչան են և կարևորութենէ զուրկ, և թէ երբ եկեղեցական Պատմութեան դիտականապէս ուսումնասիրութիւնը յառաջդիմէ, պիտի կարենան դնդիլ այս տարբերութիւնները։ Բայց Հարնաքի այս լաւատեսութեան անտեղի ըլլալը յայտնի եղաւ հաւատքով արդարացման հարցին մէջ։ Բուն Կաթոլիկ վարդապետութիւնը ոչ թէ բարեգործութեան, այլ՝ քահանայի միջոցաւ արդարացում է։ Կաթոլիկութիւնը լոկ կարգ մը աստուածաբանական դաղափարներու հաւաքոյթ չէ, այլ՝ վարչական մեծ դրութիւն մը, մարդոց հոդիներուն վրայ հոդևոր մեծ իչխանութիւն մը։ Նմանապէս Կաթոլիկութիւնը, ընդունելով հանդերձ թէ Սուրբ Դիրք և եկեղեցւոյ աւանդութիւնները միևնոյն իրաւասութիւնն ունին, Աստուծոյ Խօսքը *զրկած է իր բարձրագոյն իրաւասութենէն։ Բայց ասոի, ըստ Կաթոլիկ դաղափարի, *Պապութիւն մէջ ամէնէն դլխաւոր բանն է Քահանային ձեռամբ մատուցուած զոհը։ Ուստի Հարնաք յաջողած չէ իր ջանքին մէջ, որ է ցուցնել թէ մէջտեղը չկայ տարբերութիւն, կամ այս տարբերութիւնը այնքան չնչին է և անշնչան, որ չարժէր անոր կարևորութիւն ընծայել։ Անսխալականութեան վարդապետութիւնը Հռոմայ Եկեղեցւոյն հիմն է։ Բայց Բողոքականները Աստուծոյ լոյսին և օդին մէջ դործեցին։»

Սոյն հարցը թէ «Ինչ պարտի ըլլալ Բողոք. ևկեղեցիներուն և հին եկեղեցիներուն առնչութիւնը,» ինչպէս Եւրոպայի Քրիստոնեաներուն՝ նոյնպէս մեզի համար ուշադրաւ և կարևոր խնդիր մըն է։ Այս երկրին մէջ այս երկու եկեղեցիներուն առնչութիւնը Եւրոպայի Բողոքականներուն և Կաթոլիկներուն առնչութեան նման է լինչ լինչ նկատումներով և անման է լինչ լինչ նկատումներով։ Այս երկու մարմիններուն մէջտեղ յայտնի նմանութիւն մը սա է թէ, Ամէնս ալ պարտիմք հաստատակիլ սիրոյ այն կանոնին զոր Քրիստոս տուաւ իր եկեղեցւոյն, և անոր անդուլական օրինակին հետևիլ, և չնայած մեր ընկերները սիրել և զանոնք ուղիղ հասկնալ։ Զկայ ոչ մէկ Քրիստոնեայ որ քաղաքավարի զերծ ըլլայ այս պարտականութենէն։ Եթէ մեր ընկերը մեր անձին պէս սիրել Քրիստոնէութեան անժխտելի կանոնն է, մեր ամենուս ալ նուիրական և առաջին պարտականութիւնն է մերլինէն տարբեր յարանուանութեանց պատկանեալ մեր կրօնակիցները ևս սիրել, և անոնց դաղափարներն ու վարդապետութիւնները նպաստաւորապէս մեկնել և անոնց հետ համերաչխ ընթանալ։ Ուրիչ մէկ նմանութիւն մը սա է. Ինչպէս որ այս երկրին Բողոքական եկեղեցիները ըստ վարդապետութեանց և ըստ կրօնական արարողութեանց սկզբունքով նման են Եւրոպայի և Ամերիկայի Բողոքականներուն, այս երկրին Կաթոլիկ եկեղեցին ալ Եւրոպայի Կաթոլիկ Եկեղեցւոյն նման է։ Նաև Հայ Եկեղեցին ոչ սակաւ վարդապետութեանց և ծէսերու մասին կը նմանի Կաթոլիկ եկեղեցիին։

Բայց, ինչպէս վերև ըսուեցաւ, այս երկու դասակարդի ժողովուրդներուն մէջտեղ տարբեր պարագաներ ալ կան։ Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները ու ծէսերը որոշ և վճռական կերպարան մը առին Տրիտենտեան ժողովին որոչմամբ, և Եկեղեցին, որովհետև ընդունած է Պապին անսխալութիւնը, խիստ է և անթոյլատու։ Իսկ Հայ Եկեղեցին, որովհետև Պապին իչխանութեան և իրաւասութեան և լինչ լինչ վարդապետութիւններու նկատմամբ Կաթոլիկ Եկեղեցիէն տարբեր համոզումներ ունի, ուրեմն թոյլատու է։ Իրրև հետևանք սորա, սա կարևոր տարբերութիւնը ևս կայ որ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ Աւետ. վարդապետութեանց հակասիւող աւելի կարևոր տարր մը կայ քան Կաթոլիկութեան մէջ։

Տարբերութիւն մ'ալ սա է. Գերմանիոյ կամ Անգղիոյ մէջ Բողոքական ժողովուրդը թէ՛ վարդապետութեամբ թէ՛ կենցաղով որոչ դիրք մը դրաւած են, ուստի չատ դժուարութիւններ չունին միւս Քրիստոնէական յարանուանութեանց կենցաղին նկատմամբ իրենց ծառայութեան և աղդեցութեան մասին։ Բայց այս երկրին Աւետ. ժողովուրդները փոքր և աղքատ ըլլալով, իրրև Քրիստոնեայ եկեղեցի իրենց պարտականութիւնները կատարելու մէջ անկարող կը դտնուին։

Արդ, ի տես այս նմանութիւններուն և այս տարբերութիւններուն, ինչ պարտի ըլլալ Աւետ. եկեղեցիներուն առնչութիւնը հին եկեղեցիներուն և ի մասնաւորի Հայ Եկեղեցւոյ հետ։

Աւաջին բանը զոր կ'ուզենք ըսել իրրև պատասխան այս հարցման, մեր Տէրոջ սա պատուէրն է. «Մէկզմէկ սիրէք, ինչպէս ես ձեզ սիրեցի։» Ինչպէս որ Քրիստոս սէրը Քրիստոնէութեան որոչիչ նչանը համարեցաւ, եկեղեցիներն ալ պարտին այնպէս համարիլ և այնպէս ապրիլ։ Եթէ սիրտերու մէջ ճչմարիտ Քրիստոնէական սէր դտնուի, միտքերը ճչմարտութիւնը դտնելու մէջ աւելի ևս պի-

ու յաջողին, և այս կերպով ո՛րքան թիւրիմացու-թիւններու առաջքը պիտի առնուի։ Ոչ մի Բրիստոնեայ անհատ և ոչ մի Բրիստոնեայ եկեղեցի ոչ մի կերպով զերծ կրնայ մնալ այս պարտականու-թենէն։

Երկրորդ, Ինչ որ Փրոֆ. Հարնաք կը յանձնարա-րէ Գերմանիոյ Բրիստոնեաներուն, նոյնը կրնանք մենք ալ մեզի համար ընդունիլ։ Այսինքն (1) կրօ-նական կեանքը չխառնել ուրիշ խնդիրներու հետ։ (2) Եկեղեցիներու հետ գործելու առեն իրաւունքի և արդարութեան պահանջ կենալ կատարելապէս։ (3) Անպէտ վէճերէ խոյս տալ։ (4) Երկու կողմերն ալ աշխատին ըստ կարի կատարելապէս հասկնալ զիրար։ (5) Իւրաքանչիւր եկեղեցի իր մէջ խաղա-ղասիրական ոգին արծարծէ։ Ցաղայայտ է թէ եթէ թուարկեալ առյն կէտերը ծանծաղ նշանակու-թեամբ չառնուին, այլ ճշմարիտ և խոր նշանա-կութեամբ հասկցուին և ի գործ դրուին, այլևայլ եկեղեցիներու մէջտեղ կատարեալ համերաշխութիւն մը պիտի գոյանայ։ Օրինակի համար, առնենք ա-ռաջին կէտը. Ո՛րչափ չատ անգամ եկեղեցիներու մէջտեղ պատահած վէճեր, փոխանակ Եկեղեցւոյ ճշմարիտ չահուն վերաբերելու, նեղ չրջանակի մէջ և ժամանակաւոր չահերու վրայ կ'ըլլան և ճշմա-րիտ չահերու կը վնասեն։ Առնենք երկրորդ կէտը. Ո՛րչափ անգամ եկեղեցւոյ գործերը չուշացի բա-րոյական չափանիշէն համեմատ վարել մեծ ճար-տարութիւն կը համարուի, իբր թէ Բրիստոսի բա-րոյական բարձր չափանիշը անկարելի ըլլար գոր-ծածել եկեղեցւոյ գործերուն։ Առնենք երրորդ կէ-տը. Մինչ Բրիստոնէական կեանքի կարևորագոյն բաներ գործնականապէս զանց կ'ըլլան, դասալարի տարբերութիւններու չափազանց կարևորութիւն կը տրուի։ Այս բանին մէջ ասելի սխալները գուցէ Բողոքականները կ'ըլլան։ Առնենք չորրորդ կէտը. Այս երկու եկեղեցիները, որպէս զի զիրար ասելի աղէկ հասկնան, կրնան միջոցներ գործա-ծել։ Ցոր օրինակ, եթէ Բողոք. քարոզիչներէն ո-մանք տարի մը անցընէին Տ. Եղիշէ Եպսկ. Դուր-ճանի նման անձի մը վերատեսչութեան ներքև գտնուող դպրոցի մը մէջ, և կամ եթէ Հայ վար-դապետներ տարի մը անցընէին Մարաչու կամ Մարզուանի Ատտուածաբանական ճեմարաններուն մէջ, ո՞չ ապաքէն այս երկու եկեղեցւոյ պաշտօն-ները զիրար հասկնալու ասելի աղէկ առիթներ պիտի ունենային։ Վերջապէս յոյժ կարևոր է որ այս տարբեր եկեղեցիները ասելի ևս լաւ հասկնան զիրար սիրոյ և ներողամտութեան ոգւով։

Երրորդ, Իւրաքանչիւր եկեղեցի պարտի չգնալ որ ամէնատարբեալ կերպով ի գործ դնէ իր պաշ-տօնը և պատգամը եկեղեցական կեանքի զարգաց-ման համար։ Այս նկատմամբ պիտի հաստատակամ ասպէս սահմանել այս երկու եկեղեցիներուն պար-տականութիւնը. Հայ եկեղեցին պարտի յառաջդիմա-կան գաղափարներու համայն եղանակով մը պահպանել Ա-ռաքելական այն սկզբունքները, որոնց ոճոճ ջրբգացած են Եկեղեցւոյ, և մանաւանդ Հայ Եկեղեցւոյ, պատմու-թեան մէջ։ Ասւետ. եկեղեցիներուն պարտականութիւնն ալ կը համարձակինք ասպէս սահմանել. Ասւե-թ. Եկեղե-ցին պարտին ջանալ որ պատմական ջարգացման հանդէպ Ասւետարանին Բրիստոնէական կեանքին և վար-դապետութեան պահպանել հիմնական ճշմարտութիւնները։ Ինչ որ կ'ուզենք հասկցնել այս ըսուածներով, սա է թէ ըստ մեր կարծեաց Հայ Եկեղեցւոյ պատ-գամն է պատմութեան մէջ ջարգացած Ասւետ. ճշմարտութիւնները չերշտել, իսկ Ասւետ. եկեղեցի-ներուն պատգամն է չերշտել այն ճշմարտութիւն-ները որոնք Ասւետարանին մէջ իրրև հիմ և սկզբ-բունք դրուած են։ Բայց այս մեր ըսածները ա-ւելի գաղափարականը կը ներկայացնեն քան իրականը։ Վասն զի չատ անգամ Հայ եկեղեցին կ'որդեզրէ ինչ որ պատմութեան մէջ ջարդացած է, բայց չէ Ասւետարանական. և Ասւետ. եկեղեցիները Ասւետա-րանական ճշմարտութիւնները հաստատելու առեն զանց կ'ընեն պատմական ճշմարտութիւնները։ Արդ, իւրաքանչիւր եկեղեցի թող աշխատի հասնիլ իր դաղափարականին և իր պատգամը ամէնայն հա-ւատարմութեամբ կատարել։ Ասւետ. եկեղեցիները պարտին իրենց անհատականութիւնը իրենց դա-ղափարականին համաձայն եղանակաւ պահպանել և հաստատել։ Եթէ Բողոք. եկեղեցիները պահպանեն իրենց անհատականութիւնը, թէ՛ իրենց և թէ՛ ու-րիշ եկեղեցիներու համար յոյժ կարևոր գործ մը կը կատարեն։ Բողոքականութիւնը Բրիստոնէական կենցաղի և վարդապետութեանց պատկանեալ Ա-ւետարանին հիմնական վարդապետութիւնները ու-րիշ եկեղեցիներու հաղորդող մտնեմիկ մը ըլլալու կոչուած է։ Եւ, ինչպէս կ'ըսէ Փրոֆ. Հարնաք, այս եկեղեցական բաժանումները «եկեղեցի՛ թէ անկրօնութիւն» երկայրաքանութեան դէմ Բրիս-տոնէութիւնը պահպանող գօրաւոր միջոց մը եղած են. այնպէս որ երբ մէկը ի հոգւոյս պոհ չըլլար իր եկեղեցին, փոխանակ անկրօնութեան դիմելու, միւս եկեղեցին երթալով նորէն Բրիստոնէութեան աղդեցութեան ներքև կը մնայ։

Ուսումնականին մէջ դէթ Ասւետ. եկեղե-ցիներուն պարտականութիւնները ասպէս կրնանք սահմանել.

(1) Իրենց պատգամին դիտակից ըլլալ և զանիկա յարդի պահել։ (2) Այդ պատգամին պատիւ բերելու կերպով ապրիլ, այսինքն կրօնքը գործնական կեանքով ցուցնել։ (3) Իրենց անդամներուն, մանաւանդ դեռատիներուն, լիովին օրվեցնել այդ պատգամը։ (4) Ամէն ջանաւոր և օրինաւոր միջոցներով բոլոր եկեղեցւոյն մէջ այս պատգամին վերաբերեալ տեղեկութիւնները ընդհանրացնել։

Եւ, ըստ մեր կարծեաց, եթէ լուրաքանչիւր եկեղեցի իր պարտականութիւնը կատարէ յիշեալ սկզբունքներուն համեմատ և Քրիստոնէական սիրոյ կանոնին համաձայն, եկեղեցւոյ պատիւը պիտի աւելնայ և մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս պիտի ուրախանայ։

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ ԵԻ ԱՇԽԱՐՀ. Լոնտոնի Սէֆէրնեըը չաբաթաթերթին ուշիմ յօդուածագիրներէն մին ուշագրութիւն կը հրաւիրէ սա կէտին թէ «Քրիստոնեաներէ ոմանք աշխարհասիրութեան այնչափ հակաուակ են որ ամէն յարաբերութիւն կը խզեն հասարակ մահկանացուներու հետ, այսինքն բուն այնպիսիներու՝ որոնց հասնիլ և ազդել է իրենց պարտքը։» Պօղոս մեծ առաքեալը այս դասակարգէն չէր։ Ան ամէն մարդ կ'ուսումնասիրէր, ամէն դասակարգի մարդոց հետ կը տեսնուէր, անոնց կարօտութիւնները կ'իմանար և ապա կը քարոզէր գործնական Աւետարան մը, որու մէջ աւելի ողջմտութիւն կար քան միստիքականութիւն։ Պօղոս այս աշխարհէն չէր, այլ՝ աշխարհին համար։ Իրեն հետեւողները կը խրատէր ոչ թէ աշխարհի համակերպիլ, այլ փոխակերպուիլ իրենց «մտքի նորոգութիւնովը։» Ուրիշ խօսքով, երբ մէկը անկեղծ Քրիստոնեայ մը կ'ըլլայ, իր գլուխը չէ որ պիտի փոխուի, այլ իր սիրտը։ Ինք տակաւին աշխարհի մէջ պիտի մնայ։ Իր շուրջ գտնուողներուն հետ իր բնական կապերը պիտի չխզէ և պատասպարուած անկիւն մը պիտի չքաշուի։ Այլ մանաւանդ մտքի սրամտութեան և սրտի նպատակներու ներքին փոխակերպմամբ մը հոգեւոր ղօրութեան նոր աղբիւր պիտի ըլլայ իր չրջակայքին մէջ։ Քրիստոնեան աշխարհի հանդէպ իր դիրքը պարտի վերսահմնի ուղղել, բայց ոչ՝ անկէ վախչիլ աշխատիլ։ Այս էր Պօղոսի աշխարհային խմաստութեան կերպը։ Նման Քրիստոսի՝ կը յարդէր օրէնքը և կարգն ու կանոնը։ Բնաւ չէր ջանար միջամտելու ըլլալ այնպիսի բաներու, որոնց վրայ չունէր իշխանութիւն։ Ժամարգիկ կը յորդորէր օրինաւոր և հնազանդ ըլլալ։ Միակ փոփոխութիւնը զոր կը ջատագովէր՝ ներքին մարդու փոփոխումն էր, անձնական չարժառիթներու փոփոխումը, հոգեւոր կեանքի ակերուն խօտացումը, Աստուծոյ և մարդոց հանդէպ աւելի սէր։ Իր կենցաղն ալ իր քարոզութեան համաձայն էր։ Իր պատգամը միշտ նոյնն էր, միայն ձևը կը փոխուէր ունկնդիրներու նկարագրին համեմատ։ Հրեաներուն կը խօսէր անոնց հասկնալի ոճով, այլազգաւանններու ալ իրենց ընտանի լեզուով։ Արիսպագոսի իր ատենախօսութիւնը Աթենական բոյր մը ունէր։ Իսկ Ագրիպպասի առջև իր կորովի ջատագովականը դիւանագիտական ձեռնարկութեան կամ արամաբանութեան տիպար էր, Հռոմայ ներկայացուցչին քարքին և խորհելու եղանակին ամէն կերպով յարմար։ Պօղոս կը յաջողէր իբրև կրօնական առաջնորդ, վասն զի մարդիկը կ'ատնէր ճիշտ այնպէս ինչպէս կը դանէր զանոնք, և անոնց ամէնօրեայ կեանքին կ'ընտանենար սերտ առնչութիւններով։ Չէր ա-ռանձնանար աշխարհէն և անոր հետ իր առնչութիւններուն մէջ քմահաճ ու անբնական մեթոտներ չէր գործածեր։ Չէր ձեռնարկեր զմարդիկ կրօնի յարմարցնել, այլ՝ կրօնը մարդոց։ Այս էր Քրիստոնէական կրօնի ամէնէն յաջող առաջնորդին ընթացքը։ Ան իմաստուն եղաւ իր ժամանակին, և ծանօթութիւնը զոր մարդոց վրայ ունէր՝ իր պատգամին իրբև բանալի ծառայեցուց։

Այն Քրիստոնեաները, որոնք իրենց աչքերը չերմեռանդօրէն կը խփեն ղերնք չրջապատող աշխարհին դէմ և կա՛մ իրենց խորհրդածութիւնները յատիչաւուած կը մնան, կա՛մ բարձրաձայն կը քարոզեն Աւետարան մը զոր մարդիկ չեն հասկընար, օր մը պիտի գտնուին առանց անառապատ մը մէջ, ուր իրենց ոտքի հետքերն անպատմ պիտի ծածկուին մոռացութեան հողմաթար աւազներով։ Եթէ Պօղոսի կեանքը և խօսքը՝ քան մը կը սորվեցընեն երբեք, այն սա է թէ Քրիստոնեան պարտի ուսումնասիրել իր դարը, պարտի Պօղոսի և ուրիշ իմաստուն առաջնորդներու հետևիլ սկզբամբ և ոչ անպատճառ մեթոտով, պարտի հասկնալի ոճով խօսիլ և իր նմանիներուն հոգեւոր բարեկեցութեան համար այնպիսի ճիգեր թափել որոնք կատարեալ գործնական են և դարուն ոգիին հետ հաչտ։

ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. Բէ-ըէ-էի 3,259 թիւին մէջ այս նիւթին վրայ մեծ հաճոյքով կարդացինք Թերթին ձեռնհաս խմբագիր Բիւզանդ Բէչեան էֆ.ի մէկ խմբագրականը։ Շատ պարզ և համոզիչ կերպով Բէչեան էֆ. ցոյց կուտայ թէ ինչպէս Բերայի Հայ համայնքին նիւթապէս բարգաւաճ վիճակը պատճառ է դպրոցներու և բարեսիրական հաստատութիւններու կոչմէ ա-

նոր բաղդատապէս աղքատ ըլլալուն։ Նոյնքան աղքատապէս ի յայտ կը բերուի անոգեման կերպով եկեղեցական կազմածներ չատցնելու յիմարութիւնը, մինչ միւս կողմէ անտես կ'առնուին հասմանքին կրթական չահերը և աղքատներու, մանաւանդ անոգեստան կիներու և աղջիկներու վիճակը։ Վերջապէս Բէչեան էֆ. դպրոցները բարեկարգելու, աղջիկներու արուեստանոց մը իրականացնելու և համայնքին աղքատները աւելի լաւ խնամելու իր կոչը կը վախճանի սա խորհրդատու հարցումով. «Աւելի չահաւէտ չէ՞ հոգիներ փրկել, պատուաւոր թաղեցիներ պատրաստել և ընտանեկան յարկեր չինել քան աւելցնել կազմածներ որոց եկամտան օգուտ մը պիտի չունենայ ներկայ սերունդին համար։» Մենք Բէչեան էֆ.ի թելադրութիւնները Բերայի Հայ համայնքին ընդունիլ յանձնարարելու հեղինակութիւն չունինք։ Սակայն մայրաքաղաքիս Հայ հասարակութեան կրթական յառաջդիմութեան և բարոյական բարեկաման վերաբերեալ ամէն բանի կը չահագրգռուինք։ Սյս հիման վրայ չենք կրնար քաչուիլ փափաք յայտնելէ որ այսքան լամաւոր և կարեւոր կոչի մը խուլ չմնայ հասարակութիւնը։ Մանաւանդ կը վախնանք չհչտել սա կէտը Բէչեան էֆ. կը չօչափէ սկզբունք մը որ լայն կիրառում ունի և կը պատչռի ամէն համայնքի, ուր հակում մը կայ դպրոցասպատական և եկեղեցասպատական կազմածներ դիզելու և ապա այդ ապահովուած հաստատութիւններուն ապաւինելով անձնական պարտականութիւններէ խուսափելու։ Կազմածներ և տոկոսաբեր գումարներ, մանաւանդ դպրոցներու համար, լաւ են և անհրաժեչտ։ Բայց տոնք չինուած են իրրև հիմեր նկատուելու և ոչ իրրև ապարատ չինուածներ։ Երբ անհատ մը, հարուստ թէ աղքատ, սկսի զգալ թէ անձնական պարտականութիւն մը չունի իր համայնքին եկեղեցիին կամ դպրոցին հանդէպ, վասն զի անոր գրամները կը բաւեն անոր ընթացիկ ծախքերուն, գրամական ոեւէ զոհողութիւնէ աւելի ծանր կորուստ մը կը կրէ. համայնքն ալ կ'սկսի վատթարանալ, քանի՛ աւելնայ այդպիսի անհատներու թիւը։ Սյս իրողութիւնը բաղմիցս ապացուցուած է և իրրև լուրջ աղդարարութիւն կը մնայ այնպիսի համայնքներու, ուր գրամական մնայուն գումարներ դիզելու տեղ գպիւն ճիգերու մէջ կը մոռցուին եկեղեցիի և դպրոցի ամէն հոգերու անձնապէս մասնակից ըլլալու անդին արժանութիւնը և կենսաւորող սկզբունքը։

Ամերիկայի եւ Ճապոնի միջեւ պատերազմ մը հաւանական է։ Սյս հարցման լուսադրյն պատասխանը տուաւ Տր. Ճ. Հ. ոը Ծորէսթ Ռուսկիէ Ռեվիւ 22 Յունիս 1907 թուով։ Ճօդուածագիրը 32 տարի ընակած է Ճափոնի մէջ և անսովոր պատեհութիւններ ունեցած Ճափոնական կեանքի ամէն խաւերուն ծանօթանալու, և նոյն պետութեան ամէնէն բարձրաստիճան պաչտօնատարներէն և վարիչներէն ոմանց բարեկամութիւնը կը վայելէ։ Վերջին պատերազմին ժամանակ քանի մը չաբաթ Մանչուրեան բանակին հետ եղաւ։ Տր. ոը Ծորէսթի բարեկիպ յօդուածէն նպատակն է Ամերիկացիներու թիւր ըմբռնումները ուղղել Ճափոնի նկատմամբ։ Ահաւասիկ անոր կարծիքները.

Մարդոյ մէջ ոեւէպ կ'ըսուի թէ Ճափոն մարմիկներու ազգ է, պատերազմասէր ժողովուրդ և հետեւապէս աչխարհի խաղաղութեան սպառնալիք։ Ասոր պատասխանը սա է թէ Ճափոն խաղաղութեան անցեալ մը ունի, որ իրաւամբ նախանձելի է Քրիստոնեայ ժողովուրդներու։ Փէրլի հրամանատարին Ճափոն երթալէն առաջ այդ երկիրը 250 տարի հաչտ էր բովանդակ աչխարհի հետ։ Հաչտ էր նաեւ իր հետ, որ ոչ նուազ նչանակելի է։ Երբ արեւմտեան պատմութիւնը առաջին անգամ բացուեցաւ Ճափոնացիներու առջեւ, մարդիկը սարսափահար եղան մեր Քրիստոնեաներուն անդթութիւններէն և պատերազմներէն իմանալով։ Եւ Ճափոնի ամէնէն երեւելի զաւակներէն մին, Նոբոյ Շոնան, ըզձաց արեւմուտք ղրկուիլ իբրեւ ներկայացուցիչ իր խաղաղասէր ազգին, որպէս զի մեզի աղերսէ դադրիլ մեր կռիւներէն և խաղաղութեամբ ապրիլ։ Ջօր. Բացատրա կոմոր վերջին պատերազմին սկիզբը ինձի ըսաւ, «Կ'ատեմ պատերազմը, ամէն ջանք ըրի որ պատերազմ չըլլայ Ռուսիոյ հետ։ Բայց ոչ մովսիտեւ Ռուսիոյ սկզբունքները տրամագծապէս հակառակ էին մերինները, քան մը չմնար ապրելս, բայց եթէ պատերազմիլ։» Պատերազմէն ետքը Ջօր. Եամազաքի ըսաւ ինձի, «Ամէնէն խորին ապաւորութիւնը զոր ընդունեցայ պատերազմին ժամանակ՝ մոքրոպէրուիեան բառին աչխարհածաւալ իմաստը ըմբռնելս էր։ Սյս բառին հայկական իմաստը չէի դիտեր մինչեւ որ Նախադահ Բոզելվելթ մեզ հրաւիրեց չանուն մոքրոպէրուիեան ի նկատ առնել խաղաղութեան խնդիրը։ Ամէնս ալ զղայինք այս հրաւէրին գօրութիւնը, և այն չլատեց մեզ և մեր սուրերը գետին ինկան։» Կը համարձակիմ ըսել թէ Ճափոնի սուրը Քրիստոնեայ ոեւէ ժողովրդի սուրէն աւելի պաչտպան եղած է արդարութեան մասնաւանդ քան արեան։ Ճափոնի հանրածանօթ առածը, «սուրը Սամուրայներուն հոգին է,» կրկնակ իմաստ ունի — մին արտաքին՝ ղէպ ի թչնամին, միւսը ներքին՝ ղէպ անձնական պատիւ և սկզբունք։

Ուրիշ սխալ մը սա կարծիքն է թէ Ճափոնցիները իրենց յաղթութեամբ կը փքանան։ Անոնց համեստութիւնը դրեթէ անզուգական է հակառակ սա իրողութեան թէ ցամաքի և ծովու վրայ ամէն ճակատամարտ չահեցան վերջին պատերազմին ժամանակ։ Երբ սպաներ և զինուորներ կը չնորհաւորէի ես, երբեք հպարտութեան ակնարկ մը չէի տեսներ, ոչ ալ մնապարծական բառ մը լսեցի։ Ճափոնի Պատերազմական նախարարին կողմէ Զօր. Մաքարթիըրի ի պատիւ արուած հաւկերոյթի մը ներկայ դանուելուս պատահմամբ։ Երկու չաթաթէ ի վեր տեղի կ'ունենար Մուգդենի ճակատամարտը 100 մղոն երկայն դաշտի մը վրայ, որու երկու կողմը կէսկէս միլիոն զինուոր կար։ Հայկերոյթի պահուն, ուր ներկայ էին նախարարներ, զօրավարներ և ծովակալներ, հեռագիրներ հասան որոնք կ'աւետէին թէ Ճափոնցիները վճռական յաղթութիւն չահած էին և Ռուրոփատքին վախուստ տուած էր։ Եւ սակայն խնդութեան հաղիւ յոյզ մը երեսյաւ հանդիսականներու դէմքերուն վրայ։ Յետոյ այցելեցի ես այն տեղը, ուր 3,000 Ճափոնցիներ յարձակած էին խրամներու մէջ ամրացած 15,000 հոգիի վրայ, և երեք օր գիշեր ցերեկ կռուած էին առանց քնանալու։ Տեսայ նրբանցքները, ուր զինուորները ընդ երկար սուինով կռուած էին կատաղաբար, այնպէս որ Ռուսերու և Ճափոնցիներու մարմինները իրար խառնուած վեց ոտք բարձր կոյտ մը կը կազմէին։ Սակայն նայեցայ որ հրամանատար դնդապետը իր դունդին կ'աւանդէր սովորական դասեր, որոնց մէկ մասն էր ընաւ չպարծիլ յաղթանակներով և ընաւ չխնդալ յաղթահարուած թշնամիին վրայ։

Ինչ թիւրիմացութիւններ ալ գոնուին այժմ, Ամերիկայի հանդէպ Ճափոնի ազգային ղգայումն է երախտագիտութիւն։ Եւ այս քանի մը պատճառ ունի։ Առաւծոյ նախանձամոլեամբ, Ամերիկայի վիճակեցաւ դՃափոն բանալ առանց բռնութեան և Արեւմուտքի ծանօթացնել զայն։ Ուրիշ ոչ մէկ ազգ կրնար ընել զայս խաղաղութեամբ, և Ճափոն այս չնորհը չուտ պիտի չմոռնայ։ Երկրորդ, այնպիսի առին մը երբ դիւանագիտական ներկայացուցիչներ Ճափոնի վրայ բռնանալու հակում ունէին, Ամերիկա միշտ անոր իրաւունքներուն պաշտպան կեցաւ։ Դարձեալ, երբ Ճափոն իր մեկուսացեալ վիճակէն ելլելով միջազգային յարաբերութիւններու մէջ պիտի մտնէր, Ամերիկա դաշնակից տերութիւններուն մէջ միակն եղաւ որ անոր վերադարձուց Շիմոնոզէքիի տուգանքէն իր բաժինը։ Բարեկամական այս արարքն է զօրաւոր ուրիշ կապ մը երկու երկիրներուն միջև։ Պէտք չէ մոռնալ թէ Ճափոնի առաջնակարգ մարդոցմէ ոմանք իրենց բարձր դաստիարակութիւնը Ամերիկայի մէջ ստացան։ Ամերիկայի և Ճափոնի անկեղծ բարեկամութեան նպաստող ուրիշ պատճառներ են վերջին պատերազմին ժամանակ Ամերիկայի կողմէ ցուցուած համակրանքը և Ճափոնի հիւանդասէրին նահանգներու սովեալներուն համար Ամերիկացիներու կողմէ ղրկուած դրամական առատ նուէրները։

Մամլոյ անպատեհ մասը դժուարահասկնալի չարժառիթներով հրճուանք կ'ղգայ տեղային անկարգութիւնները մեծցնելով և ցեղային առեղծութեան ղգացումները դրգռելով։ Բայց այս բարեկամութեան արմատները այնչափ խոր են որ չեն կրնար եղծուիլ անսկզբունք օրագրողներու և պատժապարտ քաղաքագէտներու. ձեռնարկներով։ Դեռ քանի մը տարի առաջ Զօր. Ռուրոքի ըսաւ, «Ձենք կրնար մեր լաւագոյն բարեկամին, Ամերիկայի, դէմ կռուիլ։ Եթէ դուք կռուիլ դաք, մենք պիտի վախչինք։»

Հ. Մ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՅԻՍՈՒՍ մտանուագրապէս կ'աղօթէը, կ'ուրախ, այնպիսի ժամանակներ երբ անասելոր կերպով չատ գործ և յուզում կ'ունենար։ Անոր կեանքը չատ բազմազբաղ էր։ Դրեթէ մէկտ չատեր կային անոր չուրջ եկող ու գացող։ Սակայն երբեմն այնչափ գործերով կը պաչարուէը որ հաղիւ ժամանակ կ'ունենար կերակուր ուտելու։ Բայց այդպիսի առեներ անդամ աղօթքի ժամանակ կը գտնէը։ Աշրագրեա սովորականէն աւելի երկար աղօթքի պահեր էին առնք։ Ա.յսպէս կը կարգանք. «Շատ ժողովուրդներ կը ժողովուէին մարկ ընելու, և անով իրենց հիւանդութիւններէն բժշկուելու։ Ու ինք անապատ տեղեր կը քաչուէը և աղօթք կ'ընէը։» Ա.յսօր չատեր դիտեն թէ ինչ կը նչանակէ գործերու այս խոնուէը։ Մենք այդ իրողութիւնը չաղօթելու պատճառ մը կ'ընենք մեզի։ Յիսուս ընդհակառակն աղօթելու պատճառ մը կ'ընէը։ Տարակոյս կայ երբեք թէ այս երկուքէն ո՛րն է լաւագոյն ընթացքը։ Իմաստուն մարդոցմէ չատեր Յիսուսի օրինակին հետեւած են։ Սուրբ մը ըսաւ օր մը թէ այնչափ գործ ունի որ հապճեպի ժամանակ չունի։ Ուզեց ըսել թէ, եթէ հապճեպի անձնատուր ըլլայ, պիտի չկրնայ ընել բոլոր իր գործերը։ Այս խաղաղ անվրդովութիւնը ձեռք բերելու համար աղօթքի չափ նպաստաւոր բան չկայ։ Երբ գործի փոչին սեմնակոծ այնչափ լեցնէ որ քեզ խեղ-

դել ապատնայ, աղօթքի ջուր սրսկէ, և ահա պիտի կրնաս հանդիստ ու արագ մաքրել անհնակդ։

Ճեյմս Մ[illegible]ըէ

ՄԵՐ կեանքերուն մ'քան մեծ մէկ մասը կը վատնուի կա՛մ մեր, կա՛մ մեր սիրելիներու ապատգային վերաբերեալ անօգուտ դուչակութիւններու և մտահոգութիւններու համար։ Ներկայ ուրախութիւններ, ներկայ բարիքներ կու գան կ'երթան, և մենք անոնց համին և քաղցրութեան կէսն իսկ չենք վայելեր, մի միայն վանն ալ հաւասար չունինք Անոր վրայ որ արևու ճառագայթին մէջ փալփլացող մանրադոյն միջատն իսկ կը հոգայ։ Ե՞րբ պիտի սորվինք մենք Աստուծոյ ապաւինելու այն անոյշ դասը, զոր մեր փոքրիկ զաւակները ամէն օր մեզի կ'աւանդեն՝ անխոով վստահութեամբ մեզի ապաւինելով, մենք որ այնքան փոփոխական, պատկառելի, դիւրագրգիռ և անիրաւ ենք, և Ան որ այնքան արթնուն, պճած, սիրող ու նեղող է։ Ինչո՞ւ պիտի չկրնանք ամէն օր, մեր ձեռքը անոր ձեռքին մէջ դրած, վստահութեամբ քալել այն օրուան յաւուրն չաւիղէն, փչո՛ւտ ըլլայ թէ ծաղկաւէտ, ծամածո՛ւռ թէ ուղիղ, գիտնալով թէ իրիկոնը պիտի բերէ մեզի քուն, խաղաղութիւն և ընտանեկան հանդիստ։

Ֆիլէյս Պրո[illegible]

«ՏՆՆՈՒԻ թող ձեր կրօնասիրութիւնը։ Ճրագները չեն խօսիր, բայց կը փայլին։ Փարոսը թմբուկ չզարներ, գանդակ չհնչեցներ։ Բայց Ջուլիերն վրայ հեռուէն կը նչմարէ նաւաղը անոր բարերար լոյսը։»

ՃԱՓՈՆԻ մէջ աշխատող միսիոնար մը կը պատմէ թէ լաւ դաստիարակուած պինտուր մը տատակի ոսո մը բերաւ և ըսաւ, «Անգամ մը տատ նման փուչերով պահակուած գլուխ մը տեսայ, և երկար չեմ կրնար մոռնալ զայն։ Երբ դժուարութիւններու կը պատահիմ գործունէութեանս մէջ, կը սրատպնդուիմ այդ պահակը միտքս բերելով։ Կրնա՞ք պատմել ինծի անոր վրայով, և վերաբերութիւն մը ունի՞ ձեր կրօնքին հետ։» Երբ անոր պատմուեցաւ Յիսուսի վրայով, կարծես անոր սրտին հոգին ծարաւի էր կենաց Ջուրին։

ԱՐՆՈՒ չատ անգամ մեր կարեկցութեամբ աւելի բարիք կ'ընենք քան մեր աշխատութեամբ, և աշխարհի աւելի մեծագոյն ծառայութիւնն կը մատուցանենք նախանձ չունենալով և ապագայ արժանիքը ճանչնալով քան անձնական փառասիրութենէ չմլժուիլ ճիգեր ու բուռն ջանքեր ընելով։

Ֆրէնք Ֆոսըէ

ԱՐՆՈՒ կը խօսինք հաւատքի հեռադիտակի վրայ, բայց կարծեմ աւելի պէտք ունինք հակող և երախտադէտ սիրոյ մանրադիտակի։ Հոգւոյն լոյսին ներքև գործածէ զայս մեր առօրեայ կեանքերուն փոքրիկ կէտերը տեսնելու համար, և ահա ինչպէս գտմամանալի կերպով ի յայտ կու գան անոնք։

ՉԱՄԱԿՐԱՆՔ մը, որ լոկ կը հառաչէ և կը հեծէ և չերթար իր ժամանակի կամ տաղանդի կամ դանձի պատարագը, քանի մը չգար։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԹԻՍ ՁԱՅՆՈՎ ՄԱՐԴԸ

ՉԱՄԵՂ չատ պատուհաններ կոչտ ու կարծր պատեան ունին։ Շատանակները փշապատ պատեանով են։ Մարդոցմէ ալ ոմանք կոչտ ու խիստ են արտաքուստ, բայց գորովալիր ու մեղմ ներքուստ։

Լոմոնտեան Թերթ մը կը պատմէ թէ քաղաքին արևելեան ծայրը տղայոց յատուկ հիւանդանոց մը կար հաւատամատոյի հին ու խարխուլ մթերանոցի մը մէջ։ Օր մը անհրապոյր կերպարանքով և պաժան դէմքով մարդուկ մը անոր խարխուլ սանդուղքէն վեր ելաւ բաղրիքի տեղ ծառայող չուանէն բռնելով, և կարծես ինքնաւ հաստատում պահանջողի մը ձայնով հարցուց. «Մ՞յս է տղայոց հիւանդանոցը, չէ՞ք ուզեր աւելի տղէկ հիւանդանոց մը ունենալ։» Բարեսիրտը ոսկի մը տամնալու տպօտ յոյսով պատասխանեց այդ հարցումներուն և համբ ոսկինոց չէք մը տատցաւ։ Աչքէ անցուցին հաստատութիւնը, և երբ օրհնութեան այս անուշկընկալ հրեշտակը տեսաւ տղաքը, հետ գարձաւ, պրիչ, մեղան ուզեց և երկրորդ հազարմ՛ը դրեց։ Վերարկուն կոճկած կը պատրաստուէր երթալ, և ահա քարտուղարն սկսաւ պատմել մանկական լուժումներու և արիութիւններու անսպառ չարք մը։ Վերջապէս մարդը գարձեալ գնեց վերարկուին կոճակները, հանեց մոգական տետրակը, և երրորդ հազարմ՛ը դրաւ միւսներուն քով։ «Ես կրցայ միայնակ վեր գալ, կրնամ միայնակ ալ երթալ,» ըսաւ անհրապոյր կերպարանքով և կոչտ ձայնով այս այցելուն և գնաց։ Բայց քարտուղարը նոր չէնք մը կանգնելու գումարը չտնած էր։

Պէտք չէ որ հապճեպով գատաստ ընենք։ Յովսէփ իր եղբայրներուն խստութեամբ խօսեցաւ։ Եւ չատեր արտաքուստ չեն ցուցներ իրենց ներքին սիրտերուն իրական բարութիւնը։

ԱՇԽԱՐՀԸ ԿԱՄՈՒՐՋ

«ՏԱՐԵԳԼԽի համար ի՞նչ խորհուրդ ունիք,» հարցուց Ա. Բի։ «Միայն մէկ խորհուրդ ունիմ,» պատասխանեց Բ։ «Ի՞նչ է, կ'աղաչեմ։» «Ծուն հանիլ։» «Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։» «Բացատրեմ ձեզի։

Ակրայէ 24 մղոն հեռաւորութեամբ Սիքքիի մէկ տաճարին վրայ Տր. Տոբէի կողմէ տեսնուած Աբրաքերէն արձանագրութիւն մը չատ ազդած է ինծի։ Կ'ըսէ այն Տէրոջը քերնով. «Աչխարհս կամուրջ է, դուք անկէ պիտի անցնիք, բայց անոր վրայ պիտի չհաստատուիք»» «Զարմանալի խօսք. իրօք այդպէս ըսած է Տէրը։» «Աւետարաններուն մէջ չգտնուիր այս, բայց ուրիշ խօսքով կ'արտայայտէ ինչ որ յաճախ կը քարոզէր Յիսուս։» «Ի՞նչ կը նչանակէ այն,» հարցուց Ա.։

«Կամուրջը է միւս կողմը անցնելու միջոց մը։ Կրնաք անոր վրայ կայնիլ և մտածել, բայց չէք կրնար հոն հաստատուիլ։ Երթալու էք։ Այդ կը թուի ինծի կեանքի վրայ ուղիղ տեսութիւն մը։» «Այդ ոչինչ կը թուի ինծի,» ըսաւ միւսը. «չեմ կարծեր որ մարդ աչխարհս արհամարհելու և ուրիշ աչխարհի մը համար ապրելու է։» «Դարձեալ,» յարեց առաջինը, «կամուրջը՝ չինելու տեղ մը չէ։ Հին օրերու մարդիկ չէնքեր կը չինէին Լոնտոնի կամուրջին վրայ և անցուդարձը կը խանգարէին։ Ան նոնք որ այնպէս կ'ապրին, որպէս թէ հոս պիտի մնան, ուրիշներու արդելք կ'ըլլան այս կեանքէն անդին գտնուող բաներուն դիմելու։» «Ըսել կ'ուզէք թէ կեանքը ուղիղ կերպով չնկատուիր մինչև որ ալն իրեն միջոց մը չդործածէք միւս կեանքն անցնելու։» «Ա.յո, բնաւ մոռնալու չենք թէ կեանքը կամուրջ է։ Հոս պիտի չհաստատուինք մենք։ Միւս կեանքը տեսնելու ենք։ Դէպ ի Սիայոն քաղաքը չուելու ենք վուխով։» «Իրաւունք ունիք,» պատասխանեց Ա. մտածկոտութեամբ. «բան մը սորվեցայ զոր կարծեմ պիտի չմոռնամ բնաւ։»

Ա.յսպէս երկու բարեկամները զատուեցան Ջերմապէս իրարու ձեռք սեղմելով։ Դուք, սիրելի ընթերցող, իրեւ կամուրջ կը նկատէ՞ք կեանքը։ Կը փութա՞ք միւս երկիրը երթալ թէ ըոլոր ձեր յոյսը ժամանակի վրայ կը հաստատէք, կը հիմնէք։ Ուրեմն կը մոռնաք թէ կեանքը կամուրջ է միայն, և կը գործածէք զայն նպատակի մը համար որու սահմանուած չէր ընաւ։

Հ. Տ. ԼԷՄՓՐՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Պրօսա. Ամերիկեան Վարժարանի Մանկապարտէզին երկսեռ մանկանց թիւն է 36, վարժուհին է Եսթեր Պօղոսեան։ Ամաւերջի հանդէսը կատարուեցաւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ վարժարանին մէջ։ Խաղեր, գողտրիկ երդեցողութիւնք, մանկական սիրուն բանախօսութիւնը զուարճացուցին հանդիսականները, մանկունք իրենց պարտէզը մանկապան յորջորջեցին։ Վեց շրջանաւարտներ ունեցան, որոնք մանկական նուէրներ ալ ընդունեցին։ Վկայականները տուաւ Վեր. Պոլտուին դիւրահասկնալի գեղեցիկ ուղերձով մը։ Մանկանց ձեռագործի տետրակները ի ցոյց դրուեցան։

Մի քանի օր վերջը ուրիչ հանդէս մը տեղի ունեցաւ նոյն Հաւաքիչ վարժարանին մէջ։ Սրահը և բեմը Ամերիկեան և Օսմանեան դրօչներով և դալարիօք զարդարուած էր։ Երկսեռ խուռն բազմութեան մէջ կային Կրթական պաչտօնեան և կառավարական թարգմանը, փոխանորդ Սրբազանը և Ա.րժ. քահանայք։ Հանդէսը բացուեցաւ Համիտիէ քայլերգով որ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Դաչնակին յաջորդեց երգեհոն և երդ առաջնորդութեամբ Միս Ալէնի։ Բեմին վրայ կը բազմէին Տնօրէնուհի Միս Փաուըրս և Վեր. Պոլտուին, առանց մօտ հինդ չրջանաւարտ օրիորդներ համակ սպիտակ հագուստ, որոնք իրենց վերջին ճառերը կարդացին Անգլ., Ֆրանս. և Հայերէն լեզուով։ Ճաւարտ ճառից Վեր. Պոլտուին Անդլ. լեզուով չրջանաւարտից խօսեցաւ և վկայականները մատոյց։ Հանդէսը վերջացաւ երդով և աղօթքով։ Վարժարանին աչակերտուհիներուն թիւը 60ի չափ է, 43ը դիչերօթիկ և մի քանին Ցոյն։

Հայ Աւետ. մանչերու դպրոցին քննութիւններն ալ եղան մի քանի աւուր մէջ։ Աչակերտաց թիւն է 40, 10ը դիչերօթիկ, միւսները ցերեկեայ։ Երեք դասի բաժնուած են, տարրական, միջին և բարձրագոյն։ Քննուած դասերն էին Հայերէն, Անգլերէն, Ֆրանսերէն և Օսմաներէն, բարոյագիտութիւն, ընդհանուր պատմութիւն, աչխարհագրութիւն, թուաբանութիւն, իրաւխութիւն, ձայնաւարժութիւն և դրաւարժութիւն։ Բննչական

Ա.պաքաղաք. Հայուհեաց վարժարանը իր 22րդ տարեչրջանը բոլորեց մեր համայնքին ընծայելով 16 չրջանաւարտուհիներ, որոնք աւելնալով վարժարանին նախորդ տարիներու չրջանաւարտուհիներու ցանկին վրայ, բոլոր վկայեալներուն թիւը կը հասցնեն 172ի։

Յունիս 10/23ին կիրակի առաւօտ Փրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան խօսեցաւ աւարտական քարոզը Աւետ. Հայոց եկեղեցիին մէջ, որ այս տարի թով լեցուած էր խուռն բազմութեամբ մը։ Մեծաճուռն փրոֆէսորը Եբր. ԺԱ. 13 համարը ընտրած ատենով խօսեցաւ մին իր այն քարոզներէն, որոնք իր համբաւը կերտած են իբր եղական լեմբասիոս։ Շրջանաւարտ կարգին հանդէսը կատարուեցաւ երեքչաբթի օր, Յունիս 12/25, Աւետ. Հայոց եկեղեցիին մէջ, որ այս առթիւ սիրուն հանդիսավայրի մը վերածուած էր դրօչներու, դալար-

ներու և ծաղիկներու թեթև պճնումի մը տակ։ Սրահը լեցուած էր քաղաքին պատուաւոր դասակարդի տիկիններով և պարոններով որոնց մէջ կը տեսնուէին կառավարական պաշտօնեաներ, Բէյթի, Օսմ. Պանքայի, երկաթուղւոյ կայարանի, Կրթական պաշտօնեաներու ներկայացուցիչներ և Տ. Պարգև Վ. Դանիէլեան, քահանաներու խմբով։ Երբ 16 սպիտակազգեստ չրջանաւարտուհիները բեմին վրայ ընդարձակ կիսաշրջանակ մը կազմեցին, կարճիկ բղոր հանդիսականներուն դէմքին վրայ ըներկրուեցան և ուրախութեան արտայայտութիւն մը գծուեցաւ։ Ցայտադրին նորութիւնը՝ հանդէսին մէջ չրջանաւարտներուն ճառ չունենալն էր, այնպէս որ հանդէսը սիրուն նուագահանդէսի մը հանդամանքն ունէր, ինչ որ ամէն ազդի, սեռի և տարիքի ներկայացուցիչներու համար աւելի հաւնալի և հաճելի էր ըմբռնուելու։ Ինամակալուհեան տեղապահը, Տոքթ. Ս. էֆ. Գավալճեան, որուն ցաւով ծանոյց թէ, թէև մնծայարդ Փրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան պիտի նախագահէր հանդէսին և յատկապէս պատրաստուած ուղերձ մըն ալ պիտի ընէր «Մարդկային սեռի յառաջդիմութեան դէմաւոր տարրերն վրայ,» բայց տխուր զուգադիպութեամբ մը յարդելի փրոֆէսորին երէց քոյրն՝ Տիկ. Թագուհի Մազաքեան օր մը առաջ յանկարծամահ եղած ըլլալով Փրոֆ. Ճէճիզեան էֆ. պիտի չկրնար ներկայ ըլլալ հանդէսին։ Սանուհիներուն կողմանէ երգուած Հայ., Անգլ., Թուրք. և Ֆրանս. քաղցրալուր երգերէ և երկու դաշնակի վրայ Շուպերթի և Մոցարթի կտորներուն ճարտարօրէն նուագուելէն վերջ Տոքթ. Գավալճեան էֆ. բաչխեց վկայականները համառօտ ուղերձով մը։

Հոս թերևս անպէտ չըլլայ փակագիծ մը բանալ երկու բառով բացատրութիւն մը տալու համար այն սխալ տպաւորութեան մասին, որ Տոքթ. Գավալճեան էֆ.ի ուղերձը քանի մը Պատ. թղթակիցներու միտքին վրայ ըրած կը թուի, և որոնք իրենց թերթերուն ղրկած կոկիկ նկարագրականներուն մէջ ալ քննադատած էին։ Մենք որքան որ հասկցանք Տոքթ. Գավալճեան էֆ.ի ուղերձը, անիկա երբեք ըսել չուզեց թէ այս վարժարանը մանող բոլոր Հայ աղջիկները, ո՛ր հասուածէն ալ որ պատկանին, տարրերու ընթացքին մէջ վարժարանէն կը մեկնին Հայ Լուսաւորչականներ եղած։ Ջատագանց միամտութիւն պիտի ըլլար այդպէս բան մը հասկնալ. այլ իր ուղերձին ոգին սա էր թէ Հայ աղջիկները այս վարժարանին մէջ կ'ուսանին իրենց լեզուն, մայրենադրութիւնը նոյնքան խնամքով որքան ուրիշ վարժարանի մէջ։ Եւ կը կարծենք թէ յարդելի տոքթորը իրաւունք ունէր այսպէս խօսելու։ Դոյզով փակագիծը ըսենք թէ այս ուղերձէն վերջ չրջանաւարտները երգեցին հրաժեշտի մեղանոյշ երգը սխրադեցիկ չեչտերով։ Ուղերձները ըրին Մ. Պ-ոպէլի Մխիթէզա էֆ., հազարապետ Ջէմալ պէյ, վարժարանին Թուրքերէնի ուսուցիչ Սարգիս էֆ. Փարաճաղեան՝ Թուրքերէն լեզուով և Տ. Պարգև Վ. Դանիէլեան Հայերէն լեզուով, որոնք ամէնքն ալ լաւ տպաւորութիւն գործեցին ունկնդիրներուն վրայ։ Պարգև վարդապետի ուղերձը մանաւանդ իր առոգանութեան և դիպեցիկ խորհուրդներուն համար չատ հաճելի տպաւորութիւն մը ըրաւ բոլոր ներկաներուն վրայ։ Տ. Պարգև Վ. Դանիէլեանի պահպանիչով փակուեցաւ հանդէսը և Հայուհեաց վարժարանի 22րդ տարեշրջանը։

Անառարիկ այս տարուան չրջանաւարտներուն անուններն են. Օրք. Սաւսնի Ց. Գայրդճեան Կ. պոլսեցի, Աբրահամեան Ս. Կալաճիկեան Կ. պոլսեցի, Աբրահամեան Մ. Ճերկայեան Ատաթազարցի, Աբուսեակ Կ. Ալթաղեան Տարսոնցի, Բերուզ Ց. Անդրէասեան Կ. պոլսեցի, Գալինիկ Ս. Թիմուրեան Կ. պոլսեցի, Եւնիկէ Ս. Գուրուճեան Ա. պոլսեցի, Թաբիա Ց. Պէրպէրեան Պարախզակցի, Կիւլէնիա Մ. Մոմճեան Մարաշցի, Հայկանոյշ Կ. Թոխաթլեան Ա. պոլսեցի, Հռիփսիմէ Մ. Սիմոնեան Պարտիզակցի, Հրանոյշ Դ. Շաքարապօղճեան Ատաթազարցի, Հրանոյշ Ն. Պոռուզանճեան Վանեցի, Վիքթորիա Կ. Պօղոսեան Նիկոմիդացի, Քնարիկ Դ. Մինաճեան Ատաթազարցի, Ցղորա Ս. Գասապեան Ատաթազարցի։

Թղթակից

Խոքէնէզ. Յունիս 10/23ին Վեր. Մր. Պրաուն խօսեցաւ Եվբատ Գոլէճի ընթացաւարտներուն տարեկան քարոզը։ 13/26ին Գոլէճին տարեդարձութիւններուն մէջ մինչև հիմա չտեսնուած տեսակ թիւով երկսեռ ընթացաւարտներ (21 պարոն և 11 օրիորդ) վկայական առին։ Ատոնց ամէնուն տեղ և իրենց իսկ ընտրութեամբ Տիգրանակերտի երէց Վեր. Վարդան Ամիրխանեան բանախօսեց։ Ցետոյ Փրոֆ. Ն. էֆ. Թէնէքէճեան հանդուցեալ Տր. Հուլիըրի պղնձէ կիսանդրին բացումին առիթով ուղերձ մը խօսեցաւ։ Բացումը կատարեց ծերունազարդ Վեր. Տր. Պարնըմ իր իսկ ձեռքով, Անդղիերէն կարճ ուղերձէ մը ետև։

Ատաւծոյ աւելի աղէկ ծառայութիւն կը մատուցուի չարին փորձութեան դիմադրելով քան ձեռնհասնալէս չատ աղօթք ընելով։ — Ո-էլեճ Փէն։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ՆԻՒԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

(Փրոֆ. Յ. Յ. Մանխաճեան, Մոսկուա)

Գ.

Զհնաք սխալիր կրնէ ըսնուք թէ Բարեչրջութիւնը այս երեք չրջանակներուն մէջ ուրոյն ուրոյն զարգացած է և կը զարգէ ցարդ, վասն զի այս կերպով աւելի տպէկ կարելի է բացատրել բոլոր մեր տեսած փոփոխութիւնները և զարգացումները։ Թէև դիտունք ցարդ չեն կարող անժխտելիօրէն հաստատել թէ ինչ կերպով և ինչո՛ւ ստորին տեսակները բարձրագոյն տեսակներ յառաջ կուգան, և սակայն իրողութիւնը սա է թէ հին արարածները թերի են և նորերը կատարեալ և աղնուագոյն։

Հիմա ակնարկ մը նետենք զործարանաւորոյ բարեչրջութեան այլեալ դիծերուն վրայ, և բանական կամ մարդկային բարեչրջութեան տանք մեր ուշադրութիւնը։ Հոս, մեր ժամանակը լաւագոյնեամբ զործածելու համար, զանց ընենք բուսական աշխարհը և չատանանք կենդանական աշխարհին ցուցած օրինակներով։ Սոյն չրջանակին մէջ ևս պիտի չկրնանք համառօտ հաւաքոյթ մը աւելի բան ընել։

Բարեչրջութեան եղանակներուն դլխաւորապէս չորս տեսակէտերէ կրնանք հետևիլ։

1. Առաջինն է պարզ վիճակներէ դէպ ի քաղաքական վիճակներ բարեչրջութիւն։ Կենդանիներուն առաջին կամ խոնարհագոյն տեսակները լոկ մէկ բջիջէ կը բաղկանան։ Այս բջիջը ամէն զործ կը տեսնէ. թէ՛ ընթան է, թէ՛ սնունդ, թէ՛ թոք, թէ՛ ոտք։ Դէպ ի բարձրագոյնը քայլ առնելուն տեսն, այս մէկ բջիջին մէջ բերան մը կը զոյանայ, և թելեր՝ իբրև միջոց չարժման։ Կենդանին ստեղծան մը ևս բարձրութեան մէջ չատ մը բջիջներէ կը բաղկանայ։ Բջիջները մասնաւորման (specialization) օրէնքին համաձայն մասնաւոր ծառայութիւններու կը յատկանան. և երբ աւելի բարձր տեսակներու կը հասնին, մասնաւոր ծառայութիւնները կը չատնան, և անոնց պատկանեալ զործարանները կը չատնան և կը բազմազանին։ Բարձրագոյն կենդանիներուն և մարդուն մարմնին տարբեր մասերուն մէջ տարբեր զործիքներ կան, որոնց իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ պաչտօնն ունի։

Մարդկային սեռի պատմութեան մէջ ալ միևնոյն վիճակները կը տեսնենք։ Առաջին մարդը ամէն բանը ինք կ'ընէր անձամբ, կենդանի կ'որսար, անոր միսը կ'ուտէր, կ'ուտէր, անոր մորթէն իրեն զդեստ և տրեխ կը չինէր, տրտի մէջ կ'աչխատէր, պատուհներ եղիդով կերակուր կը պատրաստէր, տուն կը չինէր, վերջապէս իր կեանքին և հանդստութեանը համար ինչ որ պէտք է, իր ձեռքով պատրաստելու ստիպուած էր։ Մարդկային սեռը քանի՛ յառաջդիմեց, արհեստներու հնարագիտութիւնները աեսակները քանի՛ չատցան, և յարմէհետէ մարդկային կեանքին և զուարճութեան պիտանի կամ պիտանի համարուած բաներուն տեսակները հաղարաւոր անուններէ բաղկացեալ ցանկ մը ձևաւորեցին, անկարելի եղաւ անհատ մարդու մը տանոց ամէնուն հասնիլ։ Հետևապէս արհեստի և զբաղումի տեսակներ որոչուեցան։ Մարդոց մէկը երկրագործ եղաւ, մէկը պարտիղպան, մէկը դուարթբոյծ, մէկը մսավաճառ, մէկը հացագործ, մէկը նպարավաճառ, մէկը դերձակ, մէկը կօչկակար, մէկը վաճառական, մէկը վիմադուր, մէկը ուսուցիչ, մէկը բժիչկ։ Եւ յարմէհետէ արհեստ և դիտութիւն, դիտութիւն և ուսում զարգացան, նախկին ճիւղերը վերաչին ճիւղաւորուեցան և նոր ճիւղեր երևան եկան։ Հացագործութենէն յառաջ եկաւ կարկանդակագործութիւն, քաքարագործութիւն, ծաղարտութիւն, և ն.։ Դերձակութեան մէջ յառաջ եկաւ արական սեռի յատուկ դերձակութիւն, կանանց յատուկ դերձակութիւն, չապկագործութիւն, և ն.։ Վաճառականութեան մէջ զատուեցան կերպասի, մանածի, դերձանի, գորգի, երկաթի, վայտի, կահ կարասիքի, մեքենայի, և ն. վաճառականները։ Որպէս զի քիչ ժամանակի մէջ չատ ապրանք կարելի ըլլայ հանել, գործարաններ կազմուեցան, և իւրաքանչիւր գործի տարբեր մասերուն համար տարբեր մեքենաներ և տարբեր գործատուներ գործադրուեցան։ Դիտութենէն և ուսմանէ չրջանակին մէջ երևան եկան երկրաչափութիւն, հանքաբանութիւն, բուսաբանութիւն, կենդանաբանութիւն, փիլիսոփայութիւն, քիմիագիտութիւն, և ն.։ Եւ այս ալ բաւական չհամարուեցաւ և իւրաքանչիւր ճիւղ դարձեալ ճիւղաւորուեցաւ և բաժնուեցաւ. զոր օրինակ, Բնական փիլիսոփայութեան մէջ սա ճիւղերը յառաջ եկան. Ծանրութեան ձգողութիւն, օդաքանութիւն, ձայնաբանութիւն, լոյս, ելեկտրականութիւն։ Երբ բժչկականութիւնը յառաջ դնաց, այլ ևս կարելի չեղաւով մարդկային մարմնին մէն մի վիճակին տեղեկանալ, բժիչկ մը իրեն ճիւղ ընտրեց մորթի ախտերը, ուրիչ մը՝ թոքային ախտերը, ուրիչ մը՝ ստամոքսի ախտերը, մէկը ակնաբոյժ եղաւ, ուրիչ մը ականջաբոյժ եղաւ, մէկը մանուկներու հիւանդութիւններ կը դարմանէ, ուրիչ մը կանացի հիւանդութիւններ։

Բարոյական ազդեցութեան կողմանէ ալ պատճառները բաժնուեցան. մէկը ուսուցիչ է, ուրիշ մը քարոզիչ, մէկը դատաւոր է, ուրիշ մը կառավարիչ, մէկը աղքատներու ողորմութիւն կ'ընէ, ուրիշ մը հիւանդներու կը նայի: Վերջապէս չկայ երբեք դործ մը, զոհողութիւն մը, որուն մէջ բաժնուած, ճիւղաւորուած կարելի չըլլայ:

2. Բարեշրջութեան երկրորդ մէկ երեւոյթն է պակսիլն դէպի կաթոլիկութիւն: Եւ այս է նախապէտական բնական հետեւանքը, վասն զի երբ բջիջներէ սկսելով դէպի բարձրագոյն արարածները կ'երթանք, ճիւղաւորման և մասնաւորման կանոնները ամէն բան աւելի լաւ և կատարեալ ընելու համար պէտք են: Ամէն մէկ ծառայութիւն կատարելու ստիպուած միակ բջիջը կամ մէկ անհատը ամէնն ալ այնքան աստիճան լաւ կատարել կարող պիտի ըլլայ, բայց պիտի չկրնայ կատարեալ ըլլալ: Ամէն մէկ կոչուած արարած մը տեղէ տեղ չարժելու համար իր մարմնին խմորի նման նիւթէն թեւեր կ'երկնցնէ, և կամաց կամաց սողալով յառաջ կը չարժի: Կայ թրթուր մը որ աւելի կատարեալ է և ունի յառուկ ոտքեր, բայց ատոնք լոկ մատներ են և չատ դործ չեն կրնար տեսնել:

(Թուբէնբինէ)

ՆՇՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

«Ա.-Եպոքեբէ»ի նոր խմբագրապետութիւնը. — Տոքթ. Պարնըմ և Մր. Ալէն. — Լեզուական հարցեր. — Լեզուական բարեփոխութի՞ւն թե յառաջդիմութիւնը. — Բանի մը բառերու ծագումէ ուղղագրութիւնը. — Հարց մը Յովհ. Եփ. Գալանճեանի:

Ա.-Եպոքեբէի վերջին թիւը հրատարակուեցաւ Վեր. Մր. Ալէնի խմբագրապետութեամբ: Այս կը նշանակէ թէ այս չաբաթաթերթը նոր չրջանի մը մէջ կը մտնէ: Տոքթ. Պարնըմ Ա.-Եպոքեբէը վարեց 23 տարի և, ինչպէս ուրիշ տասն այս նշմարներուն մէջ առիթ ունեցանք ըսելու, վարեց զայն օրըստօրէական զարգացումներով: Մեզի անկ չէ հոս Տոքթ. Պարնըմի դովեստն հիւսել մանաւանդ քանի որ պիտանք թէ որքան դիւրագրգիռ է ինք հրատարակային դովեստներու մասին, սակայն ըսենք միայն թէ Տոքթ. Պարնըմ ինչ որ ըրաւ Ա.-Եպոքեբէի իր խմբագրապետութեան օրով լաւ ըրաւ: Եւ հիմա ինք է որ թերթը կը յանձնէ աւելի երիտասարդ վարիչի մը և քեռան աւելի տակացող ուսերու: Եւ սակայն այս երիտասարդ վարիչը անծանօթ մը չէ: Ինք ծանօթ է մեր համայնքին և, որ կարեւորն է, մեր համայնքը ծանօթ է իրեն. և ասիկա չատ բան կը նշանակէ: Տոքթ. Պարնըմ թերթը վարեց դառնութեան հետ քալելով. վստահ ենք թէ նոյն կէտը իր միտքին մէջ ունի միչտ նորընտիր խմբագիրը: Ա.-Եպոքեբէի այս առաջին թիւն իսկ որ քանի մը օր առաջ հրատարակուեցաւ Մր. Ալէնի խմբագրապետութեամբ չատ բան կ'ըսէ մեզի այս մասին. կողքին դոյնէն սկսելով այն կարդ մը մեծ ու փոքր փոփոխութիւնները, որոնց ենթարկուած լոյս տեսաւ այս թիւը, մասնաւորիչ կ'ընեն մեզ սա իրողութիւնը թէ Ա.-Եպոքեբէ զարգացման ուրիշ չրջանի մը մէջ կը մտնէ, և կը մաղթենք ի սրտէ որ այս զարգացումները սոսկ երեւութական և հարեւանցի բաներ չըլլան, այլ ունենան մեկ նպատակակէտ միայն, — համայնքին միտքերուն առջև բանալ իմացական և բարոյական աւելի լայն և ընդարձակ հորիզոններ և հոգեւոր խորունկ կեանքի մը հետապատկերը: Այս է մեր մաղթանքը:

Ցեւոյ չենք կրնար չնշմարել նաև այն բարեկիրթ և անոյշ դրութիւն սիրաշէտ եղանակը, որով Տոքթ. Պարնըմ Ա.-Եպոքեբէի դեկը Մր. Ալէնի կը յանձնէ: Անկարելի է չհետեւիլ Տոքթ. Պարնըմի աղնիւ ու բարի սիրտը իր «Հրաժեշտ»ին մէջ, որով իր սիրած դործը կը թողու, և Մր. Ալէնի համեստութիւնը որով յանձն կ'առնէ կենալ այս կարեւոր ձեռնարկին դլուխը: Մարդ հաճոյք կը զդայ դիտելով ասպետական ոգիի այս արտայայտութիւնները, որոնք սակայն, ասմէ, հազուադիպօրէն կ'երեւան մեր դրական և լրագրական հրապարակին վրայ:

Ու Մր. Ալէն մեզի լաւ բաներ կը խոստանայ: Այն վարանումը, զոր բնականաբար ունեցանք Մր. Ալէնի թերթին դլուխը անցնելու մեր ստացած տեղեկութեան վրայ, հետզհետէ կը ցնդի մեր միտքերէն: Մեր տեսածէն ու լսածներէն դատելով այս չաբաթաթերթը չատ մը լաղձալի բարեռքումներ պիտի իրականացնէ: Բայց այս մասին մեզի լռել ու սպասել միայն կը մնայ: Եւ այսչափին համար ալ կը յուսանք թէ պիտի կրնանք Մր. Ալէնի նեղրոդամտութեան արժանանալ: Ուրիշ թերթերու նկատմամբ Ա.-Եպոքեբէի էջերուն մէջ մեր արձակած այլևայլ նշմարներուն հետ նոյն լինքն հիւրընկալ Ա.-Եպոքեբէի նկատմամբ այս քանի մը խօսքը թող չատ չհեպուի: Մեր նշմարներուն սիրելի ընթերցողները չեմինք կրնար մասնակից չընել այն ուրախութեան զոր մեզ կը ներշնչէ Ա.-Եպոքեբէը նորանոր բարեռքումներով և զարգացումներով տեսնելու յոյսը:

— Այս տեսակ մը չեղումէն վերջ երբ մեր դիտակը մեր չուրջը կը դարձնենք, լեզուական պըղտիկ լինդիրներ են որ մեր դիտողութեան առարկայ կ'ըլլան: Մեր լեզուին զարդացման ու մաքրութեան

համար եղած չանքերը որքան որ մեզի բերկրութիւն կը պատճառեն, նոյնքան ցաւ կ'առթէ այն կարգ մը գրողներու անխորհուրդ, չըսելու համար տգէտ, ընթացքը, որով կը վարուին մեր լեզուին և մեր լեզուին բառերուն հետ, և որ լեզուին խաթարմանը ծառայելէն ուրիշ արդիւնք չունի ըսուած։ Գրողներ կան որոնք առանց ուշադիր ըլլալու մեր հին կամ նոր լեզուին օրէնքներուն, քմահաճ ուղղագրութիւն մը կ'որդեգրեն և բառերը ուղիղ կերպով գրելու տեղ պատահած կը սխալագրեն։ Հետևեալ բառական չատ կը հանդիպիմ անոյշ բառին անոշ սխալագրութեան։ Այս երանելիները չեն մտածեր սակայն թէ, եթէ անոշ է արմատ բառը, այն ատեն այս բառով բարդուած բառերը գրելու են, զոր օրինակ, անշահ, անշահոտ, անշահոտ, ինչպէս, օրինակ ելոթ բառով յարդուած բառեր կը գրեն ելոթէլ, ելոթաբէլ եւն.։ Եւ վերջերս կը դիտեմ թէ նոյն բառին ալ նոր ուղղագրութիւն մը որդեգրուած է, նոշ, և տեսայ նոյն իսկ Բոյժ արմատով յարդուած բառ մը, վէրքոշտ (!) գրուած։ Բայց ասիկա լեզուին դէմ հայհոյութիւն է։ Լաւ չըլլար որ գրողներէն ոմանք, փոխանակ այս կարգի զարգացումներու(!) վրայ ևս բազկելու, իրենց պարապ ժամերուն մէջ իրենց քերականութիւնէն վերաքաղ մը ընեն։

— Այս կէտերը մեր գրիչը կ'առաջնորդեն լեզուական աւելի կարևոր կէտի մը։ Ծագիւնքով բառին ուղղագրութիւնը թերթերու մէջ խնդիրի առարկայ եղած ատեն, մենք ալ մեր խոնարհ կարծիքը յայտնած էինք այս նկատմամբ մէջ թէ լաւագոյն պիտի ըլլար ծագիւնքով գրել քանի որ ծաղիկ բառով բարդուած գրեթէ ամէն բառ ո յօգտակարով կը չինուի. ինչպէս ծագիհոտակ, ծագիվճառ եւն.։ Բայց Յովհ. Գալանճեան դիտել կու տայ թէ չվերջացող բառեր կան որոնք բարդութեան մէջ փոխանակ ո առնելու, ինչպէս օրինք է, ե յօգտակարը կ'առնեն, ինչպէս ծաքնեղէց, հաշոտեփոմա, պղպեղնոտ, եւն.։ Այս բառերուն դոյութիւնը բնականաբար մտածել կու տայ լեզուին օրէնքներով և երևոյթներով չհամպրդուող ուրիշ անձի. ուսում թերևս Յովհ. էֆ. Գալանճեան, որ լուրջ բանասէր մըն է լեզուական և ուրիշ խնդիրներու մէջ, պիտի կրնայ լուսաբանութիւն մը տալ թէ ինչո՞ւ այս կարգ մը բառերը օրէնքէն չեղելով ե յօգտակարը կ'առնեն։ Որքան որ մենք դիտեցինք, զարգացողութեան հնոյթարկուողները այն բառերն են, որոնք թէև է չեն վերջաւորիր, այլ առանց արմատին վերջընթեր գիրը է է. ինչպէս քաֆնեղէց, քաֆնեփոմա՝ քաֆէն, հաշոտեփոմա՝ հաշէ, պղպեղնոտ՝ պղպէ, ծաղկեփոնէ՝ ծաղկի, Պոլսեցի՝ Պոլիս, եւն.։ Թերևս ինծի պէս ուրիշներ ալ չհամգրդուելին այս խնդրով և ուրախ ըլլան լսելով Գալանճեան էֆ.ի անուսութիւնը այս մասին։

9 Յուլիս 1907 Թղթակից Աւետարերէ

ՀԱՅՁԻ ՍՏԵՓԱՆ ԱՂԱ ԹԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ

Մ. Ազիզի Հայ Աւետարանականներէն Խարբերթլեան հաճի Սաւիան ազգ գրեթէ տարի մը մահիճի ծառայելէ ետք Յունիս 15/28ին իր մահկանացուն կնքեց։ Կ'արժէ կանդ առնել ու խորհրդածել պահ մը կեանքի մը առջև, որ այնքան պարզ սկզբնաւորութիւնով մը իր գործունէութեան ծայր առած և հետզհետէ անհամեմատ քայլերով բարձրանալու արժանիքը ցոյց տուած է գաւառի անչուք անկիւնէ մը սկսելով։ Ծնած է Խարբերդի մէջ իր 1820ին և ամուսնացած 1850ին։ Առաջին անգամ իրեն վերագակ կ'երևի կեանքի թատերաբեմին վրայ ու իր հաւատարմութիւնը, յարատևութիւնը և անխոնջ գործունէութիւնը գինքը իր ժամանակի վաճառականութեան նախանձելի դիրքին կը հասցընեն։ 70ական թուականներուն Մ. Ազիզ կը փոխադրուի ընտանիքով, ու այդ թուականը մնծ թափ մը կու տայ իր յաջողութեան։ Իր կեանքը արդիւնքի ու պատճառ սերտ յօդաւորումներով իրարու հետ չղթայուած է։ Հարուստ էր, որովհետև ամէնէն մանր բաներուն մէջ իսկ զգուշաւոր ընթացք մը ընտած է, որովհետև իր մտացխութիւնը պարապ գեանի մը վրայ սպառած չէ ընաւ։ Ընտանեսէր, ու իր ընտանիքի անդամներուն դաստիարակութիւնը մօտէն հսկող և հետաքրքիր էր. այնպէս որ իրենց զբոսաստանին մէջ չի գտնուիր անգամ մը որ գրել կարդալ չի գիտայ, և այն ալ ոչ հասարակ տեսակէնի։ Իր չորս որդիները անհամեմատ կերպով մեծ զարգացում ցուցուցած են վաճառականական հրապարակին վրայ և Օսմ. պատութեան այլևայլ կողմերը կառավարութեան առանձին կամ ընկերովի օգտակար ծառայութիւններ մատուցած են՝ միշտ աւելցնելով Հայն Ստեփան ազան օրհնողներու թիւը։ Իրմէ սկիզբ առնող սերնդեան ճիւղաւորումները սուղ ժամանակի մը մէջ 104 դամբարը ցոյց կու տան։ Ծերութեան հիւանդութիւնը միայն կրցաւ ընկճել զինք որ 87 տարիներու փառաւոր չրջան մը լրացնէ։ Իր կեանքի վերջին էջը մանաւանդ ճշմարիտ ապաչխարողի մը փորձառութիւնը եղաւ։

Անոր մահը դուժող զանգակը անոր չուրջ հաւաքել տուաւ հազարի մօտ յուզարկաւորները, որոնք Լուս., Բողոք., Լատին և Առաքել հասարակութիւնէն և Ամերիկեան ու Գերմանի միսիոնարներէն բաղկացած էին։ Վեր. Կիրակոս, Եղոյեան, Անդրէասեան, Թամզարեան և Տր. Պարնըմ պարապատային համեմատ մատուռներ, թեղադրութիւններ ու դրուատիքներ մէջ բերին անոր կեանքէն քաղելով՝ որոնք կարելի չէ այս էջերուն մէջ յիշատակել։ Մարմինը նորաշուայց եկեղեցւոյն եւ անի կողմը դանուած հոզակոյտին սակ ամփոփուեցաւ։ Յարգանք իր օրհնակելի բարեմասնութիւններուն։

Մ. Ազիզ ՍՏԵՓԱՆ Մ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Անցեալ ուրբաթ Բուամանական պետական պատիւ ունեցաւ Վ.Հ. Սուլթանին ներկայանալ և իր վեհապետին շնորհակալութեան ընդունագիրը նամակը մատուցանել անոր նուիրուած իմ թիւրազի ակամակուռ պատուանշանին համար։ — Եմինի, չէյխերէն և երեկլիներէն այն 48 անձերը, որոնք մայրաքաղաքս եկած էին իրենց հաւատարմութեան և հպատակութեան հաւաստիքները մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան, անցեալ հինգշաբթի իրենց երկիրը ուղեւորեցան մանաւանդ չոգենաւով։ Մեկնելէ առաջ պատուանշանները և կայս. բազմազան մեծարանքներու արժանացան, նաև ունկնդրեցին կայս. բանախօսութեան մը, որով Վ.Հ. Սուլթանը բացատրեց թէ ինչո՛ւ յատկապէս հոս բերել տուաւ զիրենք։ Ամէնն ալ խոր յարգանք յայտնելով Վ.Հ. Սուլթանին խանդակաթ հոգածութենէն՝ որուն շնորհիւ աղօթքներ ըրին Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար, մաղթելով որ պետութեան թշնամիներուն և խռովարարներուն վրայ միշտ յաղթող հանդիսանայ։

Նահանգներ. Լիւանանու նոր կառավարիչ Նուռաս-Ֆրանքօ փաշա իր պաշտօնատեղին ժամանեց և արժանավայել պատիւներով ընդունուելով անմիջապէս իր պաշտօնին պլուխն անցաւ։ — Իզմիրի մէջ օսմանեան զինուորներու վարժարան մը բացուեցաւ։ — Դայտերիի Թալաս գիւղին նամակատան մէջ ծխարի առաքման գործառնութիւնները վերսկսան։ — Բէսրիյէ գաւառակին Գորլինէճ գիւղին մէջ Ցոյն ուսուցիչներ 7 պուլկար ազանեցին, փախուստի մէջ ոյնին ալ Իսլամ հարկահատաք մը զարկին և ուրիշ Իսլամ մը վիրաւորեցին։ Ցետոյ իրենցմէ չորսը ազատուեցան։ — Տրապիզոնի մէկ քանի կողմերը երեցած մարախները չնչուեցան։ — Պէյշէհիրի գաւառակին Թարաեէլի գիւղին չրջականերէն նոյն գիւղը մաքուր չուր տանելու գործողութեան ձեռնարկուած է։ — Նիկոմէտիոյ Խաուղիին չինութիւնը և ոռոգութիւնը որոշուած է 74,374 դահ.ի յանձնառուի ատլ։ — Էրէյլի-Սուլթանիյէի խաուղիին առաջին մասը 63,000 և Էրէյլի-Նիկսէհիրի խաուղիին առաջին մասն ալ 162,000 դահ.ի յանձնուած է։ — Սէրէզի պաշտին հարուստ ապարակատէրերը Թարսոս գետը մաքրելու և ողողումներու առջեւն առնելու նպատակով 10,000 ոսկի խոստացած են։ Բայց այդ գումարը անբաւական է։ Եթէ մնացեալն ալ երկրագործական Դրամատունը կամ ուրիշ հաստատութիւն մը հայթայթէ, կ'ըսուի, նոյն չրջանակի հողատէրերը տասանորդի դրութեամբ հատուցումներ պիտի ընեն մինչեւ որ այդ գումարը վճարուի։ — Սըվազի վեցերորդ ձիարշաւը տեղի ունեցած է։ — Զանհասա իշխանութեան գրուած է թէ Զարչանպա գիւղաքաղքէն մինչեւ Իսէպոլու չոգենաւ բանեցնելու համար հիմնելի ընկերութեան չոգենաւերուն նաւապետները և նաւաղները Օսմ. հպատակ պիտի ըլլան, նմանապէս եթէ յետոյ ուրիշ ընկերութեան մը փոխանցուի այդ գործը։ — Պէյրութի բժշկական վարժարաններուն քննիչ յանձնաժողովը Դամասկոսի կայս. բժշկական վարժարաններուն քննութիւններուն ալ ներկայ գտնուած է։

Ալեպ. Անցագիր (փասփոռ և փասաւան) առնելու համար գլխուն ընդհներու իւմուխապէրները առ հասարակ մուխթարներու կողմէ կնքուած չեն ըլլար և կը վերադարձուին։ Յանուցուեցաւ թէ մուխթարները այդպիսի իւմուխապէրներ կընդունած ըլլալու են։ — Շեհովալի Անատոլու գործատանին յանձնարարուած յատանաւը 280,000 ոսկիի պիտի չինուի ըստ որում նոր դրութեամբ։ — Իտալական նաւաքաժինը անցեալ չաբթու մեկնեցաւ Իզմիրէ։ Իտալական թերթեր կը գրեն թէ Իտալիոյ Թագաւորը Վ.Հ. Սուլթանին յոյժ սիրալիր հեռագիր մը ուղղած է այն չերմ ընդունելութեան համար, զոր Իտալական նաւաքաժինը գտաւ Կ. պոլսոյ, Սէլանիկի և Իզմիրի մէջ։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնն ալ հեռագրով պատասխանած է։ — Լիվըրփ Հերալտ կ'ըսէ թէ Բիւթքիոյ ծխախոտի մշակութիւնն ու վաճառականութիւնը մեծապէս զարգացած են։ Առաջ տարեկան ընդ. 10-13 միլիոն քիլօ էր, հիմա 2-4 միլիոն աւելի է։ 1897ին 21 միլիոն քիլօ էր, հետզհետէ աւելնալով 1901ին եղաւ 32 միլիոն։ 1902էն 1906 ալ աւելցած է միևնոյն համեմատութեամբ։ Գիները ծխախոտի կեդրոններու մէջ բարձրացած են, հարիւրին 15-20է մինչեւ 60-70։ — Երկրագործական Դրամատունը, որու չանձնուելոց Ապահովութեան Մետուկին վարչութիւնը, պիտի քննէ այդ հաստատութեան գործառնութիւնները, առուզ անոր հին հաչիւները և կարգադրէ պարագրերը և պահանջները։ Պիտի տայ նաև 50,000 ոսկի, որով հարիւրին 6 տոկոսով փոխառութիւններ պիտի ըլլան «միւլք» կալուած, գոհարեղէն, արծաթ և ոսկի զարդեր կամ արժէքաւոր առարկաներուն։

Աւետ. Ծող. Սբ. Հեղինէ Մամուլ կը չնորհաւորէ թերթիս նոր տնօրէնը։ Շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր պաշտօնակցին։ — Միս Մէյպրլին Կայլ, որ Օգոստոս Միս Բիլնի հետ Ամերիկայէ ճամբայ պիտի ելլէ հոս գալու և Առաջազարի Հայուհւոց Վարժա-

բանին վարժուհիոյն նորահաստատ ճիւղը վարելու համար, Մատաչուսէց նահանգի Հէյվըրիլ քաղաքէն է։ Իր ընթացքը աւարտելէ ետքը վարժուհի պատրաստող դպրոցներու մէջ աշխատած է տարիներով և փորձառութիւն ստացած։ Մանաւոր յարմարութիւն ունի Ատապազարի վարժուհիոյն այս նոր ճիւղին վարչութիւնը ստանձնելու։ Կը յիշուի թէ Հայուհւոյ վարժարանին այս նոր ճիւղը կը հաստատուի առատաձեռն նուիրատուութեամբ Նիւ Եորքաբնակ Տիկին Թէզիէեանի որ նոյն վարժարանի չրջանաւարտուհիներէն է։ —Կիլիկիոյ հոդ. միութեան ժողովը Յուլ. 27ին գումարուած և 9 օր տևած է։ —Վեր. Համբարձում Աշճեան Ս. Էմիթապի երրորդ եկեղեցիին մէջ պիտի դործէ, Վեր. Սահակ Յովհաննէսեան Էքիւլօւուպ-քէօրքէնէլի եկեղեցիին մէջ, Վեր. Գէորգ Գասարճեան Ցընծաղափի, Պատ. Գասպար Հայոսեթեան Էլպիսթանի և Պատ. Կարապետ Բիւրիւճեան Օսմանիյէի եկեղեցիին մէջ։ —Պատ. Սիմոն Դաւթեանի չիրմին համար խոստացուած և վճարուած նպաստներու դումարին վրայ (487 դահ.), որ ծանուցուեցաւ Թերթիս 26 թուով, Պարսիզակցի եղբայր մը աւելցուց 80 դահ., վարժուհի մը 59, Բումանիայնակ բարեկամ մը 10 և Ամերիկացի բարեկամ մը 54 դահ.։ Շիրմին չինուելեան պիտի ձեռնարկուի ի մօտոյ, և կը խնդրուի որ համակրողներ բարեհաճին իրենց նուէրները փութացնել։ —Յունիս 30ին Մամուրէթ իւլ Ազիզի նորակառոյց եկեղեցիին նաւակատիքը կատարուած է 4,000 հոգիի ներկայութեամբ։ —Յուլ. 7ին Պատ. Աբրահամ Յարութիւնեան Զէյթունի Աւետ. եկեղեցիին հովիւ ձեռնադրուած է։

Հայ. Ժող. Կրօն. Ժողովը յանձնաժողով մը կազմած էր եկեղեցիներու եռաձայն երգեցողութեան խնդիրը ուսումնասիրելու համար։ Անդամներուն մէջ անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ յանձնաժողովին պաշտօնին բնութեան նկատմամբ և մեծամասնութիւնը որոշեց միաձայն երգեցողութեան տիպար գրութիւն մը որոշել և ուրիշներու յանձնարարել։ Ոմանք կը պնդեն թէ այս ձեռնարկը յանձնաժողովին պաշտօնին սահմանէն դուրս է։ —Գայաէրիի Սբ. Կարապետ վանքի վարժարանին տարեկան քննութիւնը Յուլ. 10ին տեղի ունեցած է և 7 ուսանող չրջանաւարտի վկայական առած են։ —Սիսի Կաթողիկոսը վերջերս լուծած է Յակոբոս անուն անձի մը պատկը։ Նմանապէս արձնած է Ս. Էմիթապի վարդանեան լսարանին բացումը և Հրանա էֆ. Սիւլահեանի անդամակցութիւնը Գաւառ. Ժողովի։ —Տ. Եղիշէ Եպսկ. Դուրեան արձակուրդով մայրաքաղաքս եկաւ։ Այս առիթով Հայ Թերթերը դովեստով կը թնուն եկեղեցական և կրթական օգտաշատ այն դործերը զորոնք կատարած է Իզմիրի մէջ։ —Փարիզի մէջ Հայ մը դատարան դիմած է ամուսնալուծման համար։ Դատարանն ալ ուղած է այս մասին Հայ Եկեղեցւոյ օրէնքն ու կանոններն իմանալ։ Ուստի կրօնական ժողովը ձեռնարկած է հաւաքել և դասաւորել այդ կարգի կանոնները։ —Մարսէլի Շէնքերտէրէլ այրած Սբ. Գէորգ եկեղեցիին Կայս. բարեհաճ հրամանագիրն եղած է, և ժողովուրդը չինութեան ձեռնարկած է խանդավառութեամբ։ —Ալէնթի արուեստագիրը Դարեգին էֆ. Պօյաճեանի վախճանումեան։ Կը չնորհաւորենք մեր պաշտօնակիցը և յաջողութիւն կը մաղթենք։ —Պոլսեցի բարեկէր անձ մը ուղած է Գալֆաեան Որբանոցին 500 ոսկի նուիրել սա պայմանով որ այդ դումարը տոկոսի արքուի, և անոր հասոյթով նուիրատուին մահէն ետքը վարժուհի պատրաստուի նոյն հաստատութեան համար։ —Ուրֆայի առաջնորդ Տ. Անանիա Վրդ. Կրօն. Ժողովէն արտօնութիւն խնդրած է Կ. պոլիս դալու, ժողովն ալ տուած է։ —Հինդլէյթի Սահակ-Մեսրոպեան գրական մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Ս.Գր. Որբերդարանին մէջ։ —Երեքչաթի իրիկուն հեռագիրը ցաւալի մահ մը գուժեց Նիւ Եորքէ։ Գարդի վաճառական Յովհաննէս էֆ. Թաշչանճեան, որ մէկ կողմէ գրականութեան և բարոյականի առողջ սկզբունքներով և առ հասարակ կեանքի պատասխանատուութիւններու վրայ իր գործնական տեսութիւններով և միւս կողմէ իր առատ նուէրներով և բարերարութիւններով մեծ համբաւ և համակրութիւն չահեցաւ վերջին քանի մը տարիներուս մէջ, Նիւ Եորքի մէջ մեռած է հազիւ 42 տարեկան, թողլով այրի մը և անչափահաս որբեր։

Կաթողիկէ Ժող. Տ. Պետրոս Վրդ. Գոյումեան չաբաթ Բերայի պատրիարքանիստ եկեղեցիին մէջ ևպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ Կ. Պատրիարք Սապպաղեանէ։ Այս ձեռնադրութիւնը Կ. Պատրիարքին առաջին ձեռնադրութիւնն է և ձեռնադրեալը առաջնորդ կարգուեցաւ Եգիպտոսի վիճակին, ուր առաջնորդ եղած է իր հոգևոր ծնողը։

Աստիպեան Հիւպսպոկ. Տես Թերթիս ծածկոյին չորրորդ երեսը։

Դրամական.	Յուլիս 12/25		
Օսմ. Մէյտ. Օ. Ո.	103 8	Բումէլ. Երկաթղ. ֆր.	162 50
Մէճիտիէ	107 24	Նաբուլէոն	87 07
Մէճիտիէ	100	Դրամիս	50
Մանր արծաթ	103 35	Անգղ. ոսկի	109 33
Ռուսիոյ քոլ	91 20	Մանէթ	8 70

ԱՐՏԱԲԻՆ

Լահէյ Դեսպանախորհուրդը. Յամաքային պատերազմի օրէնքները և սովորութիւնները քննելու պաշտօնով կազմուած յանձնաժողովը ուրիշ խնդիրներէ զատ ուսումնասիրած է նաև պատերազմիկ տէրութեան մը ուրիչ պատերազմիկ տէրութեան մը սահմաններուն մէջ բնակող հպատակներուն մեկնումը արգիլելու, զանոնք արտաքսելու և կամ բուն իրենց երկրին դէմ կռուիլ հարկադրելու իրաւունքը։ —Յուլ. 16ի երրորդ յանձնաժողովին լիագումար նստին մէջ ներկայացուեցաւ Ժընեւի պայմանադրութիւնը նաւային ճակատամարտներու ալ պատշաճեցնելու վերջնական փորձը, զոր պատրաստած էր խմբագրութեան յանձնախումբը, և քննուելէ եաև վերջնապէս ընդունուեցաւ ընդհանուր խնդրին վրայ առանց ունէ անհամաձայնութեան։ Վիճաբանութեան միջոցին, երբ Մ. Ըշնօ պահանջեց որ չէզոք հիւանդարան նաւեր կատարելապէս անկախ ըլլան, Գերմանի Մովակալ Սիկըլ ըսաւ թէ նոր երաշխաւորութիւններ հարկ պիտի ըլլան, ըստ որում հիւանդարան նաւերու պաշտօնէութիւնն այժմ կ'արտօնուի ղինուիլ ինքնապաշտպանութեան համար և ըստ որում մանաւանդ նաւերը անթիվ հետազրութեան գործիքներ կը կրեն։ Որոշուեցաւ առաջարկները ընդունիլ ըստ խմբագրութեան յանձնաժողովին գրութեան, որով չէզոք հիւանդարան նաւերը պատերազմիկ տէրութիւններէն մէկուն «տնօրէնութեան ներքև» կը դրուին։ Թէրխան վեզա յիշեց թէ ինք պիտի չկրնար որ կարմիր Մահիկը բացորոշ կերպով ընդունուի կարմիր Խաչին տեղ, բայց կը խնդրէ որ այս մասին անդամ մը ևս ի նկատ առնուին իր դիտողութիւնները։ Ռուս պատուիրակ Մ. Զարիքով այժ առաւ Թէրխան վեզայի, և յանձնաժողովին յիշեցուց թէ 1877–78ի Ռուսևթրքական պատերազմին ժամանակ կարմիր Խաչը և կարմիր Մահիկը յաջողապէս գործակցեցան ի նպաստ մարդկայնական չահերու, որոնց խորհրդանիշ են երկուքն ալ։ Պարսիկ պատուիրակ Սամատ խան Թէրխան վեզայի վերապահութիւններուն նման վերապահութիւններ մէջ բերաւ։ Ժընեւի պայմանադրութիւնը նաւամարտերու ալ պատշաճեցնելու խնդրին վերջնական քննութեան համար լիագումար նիստը յետոյ պիտի գումարէր։ —Յուլ. 16ին նախնական քննութեան մը ենթարկուեցաւ պարաքերու հատուցման համար բանի այժի գործածման վերաբերեալ Ամերիկեան առաջարկը, որով տէրութիւնները կը հրաւիրուին ղինուորական և նաւային ոևէ քայլ չառնել այդ պիսի պարագաներու հատուցումը պարտադրելու համար մինչև որ պարտապահանջը իրաւարարութիւն չառաջարկէ և պարտատէրը չընդունի կամ անպատասխանի չթողու այդ առաջարկը, կամ մինչև որ իրաւարարութիւն տեղի ունենայ ու պարտատէրը տէրութիւնը չհամակերպի տրուած վճռին։ Ջօր. Փորթըր, այս առաջարկը մատուցանողը, ըսաւ թէ չահապէտներ ոտէպ անձնչան դումարներու համար կործանարար ծախքերու ենթարկած են իրենց կառավարութիւնները։ Ըսաւ թէ անգամ մը Միացեալ Նահանգները 18,000 ոսկի գանձելու համար 19 մարտանաւ գործածեցին և 270,000 ոսկի ծախսեցին։ Բռնագատման այս դրութիւնը ջնջելուն հետևանքը պիտի ըլլայ տէրութիւնները աստիճան պարտապահանջներու ձեռքէն ազատել։ Միւս կողմէ փոխառու տէրութիւնները պիտի գիտնան թէ իրենց վարկը եվրոպական բարեւոք վիճակէ կախում պիտի ունենայ։ Լուրջ պարտապահանջներ ալ իրաւարարութեան մէջ այնպիսի երաշխաւորութիւններ պիտի գտնեն որոնք պինեալ պաշտպանութենէ նախամեծար են։ — Յուլ. 17ին չորրորդ յանձնաժողովը քուէի ենթարկեց ծովային գրաւումներու իրաւունքը ջնջելու Ամերիկեան առաջարկը, որ ատաւասիկ. «Պատերազմող տէրութիւններու բոլոր հպատակներուն անհատական ստացուածները, ի բաց առեալ պատերազմի արգելեալ նիւթեր, վերոյիշեալ տէրութիւններու պատասխանեալ նաւերուն կամ պինուորական այժերուն կողմէ ծովու վրայ բռնուելէ և գրաւուելէ զերծ պիտի ըլլան։ Սակայն այս բնաւ չնշանակեր անբռնազբօսութիւն այնպիսի նաւերու, որոնք կը փորձեն վերոյիշեալ տէրութիւններու նաւային այժերուն կողմէ պաշտպան ենթարկուած նաւահանդիստ մը մանել, կամ անբռնազբօսութիւն այդ կարգի նաւերու բեռներուն։» Քուէներէն 21ը առաջարկին ի նպաստ էին և 11ը ընդդէմ։ Տասնըմէկ պատուիրակ բացակայ էին և պատուիրակ մը ձեռնպահ մնաց։ Անգղիական պատուիրակ Սըր Ս. Սաթօ երկար բանախօսութեամբ մը բացատրեց թէ ինչո՛ւ Անգղիա այս առաջարկին դէմ քուէ կու տայ։ Իր խօսքը վերջացուց սա ձեռնարկութեամբ թէ գրաւումը պատերազմի խափանարար տգրուս միջոց է, կը սահմանափակէ անոր սևեռութիւնը և ուրիշ միջոցներէ աւելի մարդասիրական է։ Ցիրանսա պնդեց թէ Դեսպանախորհուրդը նկրտելու է ոչ թէ ջնջել գրաւումներու իրաւունքը, այլ կանոնաւորել զայն։ Կը լսուի թէ Ռուսիա և Ճափոն Մեծ Բրիտանիոյ դաշնակիցներէն են։ Ամերիկայի այժ աւուղներն էին Թուրքիա, Աւստրիա և Գերմա-

նիա։ — Սբր Էտուբրա Ֆրայ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մ. Նէլիտովի հետ և իմացուց թէ Անգլիական պատուիրակութիւնը մտադիր է Դեսպանախորհրդին ներկայացնել ապառազինումներու սահմանափակման վերաբերեալ որոշմագիծ մը։ — Յուլ. 18ին վերսկսաւ պարտքերու հաստատման և իրաւարարութեան վերաբերեալ Ամերիկեան առաջարկին նկատառումը։ Բայց վախճանը հեռու կ'երևի, վասն զի նոտին լմնցուիլն եռքը տեսնուեցաւ որ դեռ չատեր կային իրենց խօսելու կարգին սպասող, որոնք Սբր Էտուբրա Ֆրայի տեղի տուած էին համառօտիւ ծանուցանելու համար թէ Անգլիական պատուիրակութիւնը ոյժ պիտի տայ Ամերիկեան առաջարկներուն, որոնք կը թուին հաւասարապէս գոհացում տալ պարտատէրերու և պարտապանջներու չափերուն։ — Սրճէնթինի պատուիրակ Սինեոր Տրաիօ իր անուամբ կոչուած վարդապետութեան ինդատտ խօսեցաւ և ըսաւ թէ այն հիմնուած է Նախադահ Մընրօի սա հռչակաւոր խօսքերուն վրայ. «Ըստ որում ճանչցուած է Ամերիկայի կառավարութիւններուն անկախութիւնը, զանոնք ճնշելու կամ անոնց ճակատագիրը ուրիշ ոևէ կերպով փոփոխելու նպատակով Եւրոպական ազգութեան մը կողմէ եղած ամէն միջամտութիւն ուրիշ բան պիտի չնկատենք, բայց եթէ ոչ-բարեկամական արամադրութեան մը արտայայտութիւն հանդիսել Միացեալ Նահանգներուն։»

Ա.Ֆրիկա և Ճաֆոն. Ուաշինկթընի Պատերազմական նախարարութիւնը Քալիֆորնիայէ տեղեկագիր մը առաջաւ Ճափոնցի կարծեցեալ լրտեսներու խնդրին վրայ։ Տեղեկագիրը չհրատարակուեցաւ։ Բայց Պատերազմական նախարարին փոխանորդը կը ծանուցանէ թէ ձերբակալութիւններ եղած չեն։ Ճափոնցիները կարճ միջոց մը բռնուած են իբրև կասկածելի, և մին Սան Ֆրանսիսքօ ղրկուած է։ Թօքիօի սակարանը, որ ամիսներէ հետէ նուազեալ վիճակ մը ունէր, յանկարծ ոգևորուեցաւ, բան մը՝ որ տերութիւններուն յարաբերութիւններուն բարւոքման նշան է։ — Ո-ըէլտի Թրթակիցն Յոհաննէսպուրկէն, ուր կը գնահատի ամառը Նախագահ Բոզէվելթ, լմացած է, և հաւանօրէն ուղղակի Նախագահէն, թէ Նախագահը Ամերիկեան նաւատորմիղին հրամայած չէ Խաղաղական Ովկիանոս երթալ և տեղեկութիւն ալ չունի որ ուրիշ մարմին մը այդպիսի հրաման տուած ըլլայ։ — Կ'երևի թէ Քալիֆորնիացիները սկսած են ցասիլ իրենց հակաճափոնական արարքներուն համար։ Սան Ֆրանսիսքօի Թրթիռը կը ծանուցանէ թէ կարգադրութիւններ կ'ըլլան հայկերոյթի մը համար, ուր Ամերիկացի և Ճափոնցի նշանաւոր վաճառականներ ներկայ պիտի ըլլան և կացութեան վրայ պիտի խորհին բարեկամական ոգիով։ Իսկ հեռագիր մը կայ որ կ'ըսէ թէ առևտրական սակարանի տնօրէնները կը յայտարարեն թէ իրենք համամիտ չեն գաղթայրն այնպիսի օրինագծի մը, որ Ճափոնցիներու դէմ դժուարութիւն կը յարուցանէ։ — Ծով. Նամամոթօ Բանասայի մէջ իրեն ի պատիւ տրուած հացկերոյթի մը պահուն ըսաւ թէ Նախագահ Բոզվելթի, Ծով. Իվընսի և Զօր. Կրանթի հետ իր բարեբաստիկ տեսակցութիւնէն եռքը անհրաժեշտ համարեցաւ Սան Ֆրանսիսքօ երթալ։ Այդ մեծ անձերը իրեն համակարծիք են, այն է թէ կը հաւատան որ խաղաղութիւն և բարեկամութիւն պիտի չպրունակեն Ճափոնի և Ամերիկայի միջև։

Այլասլէ. Սբ. Փեթըրսպուրկէ կը հեռագրուի Յուլ. 13 թուականով թէ հրատարակեալ ամբաստանագրին մէջ կը յայտարարուի թէ Շեֆէօսըլ, Բէօյս, Ֆոք և Սմիրնով զօրավարները կանխամտածութեամբ սուտ տեղեկագրեր ղրկած են բնաւ տեղի չունեցած ճակատամարտներու վրայ, թէ յանձնարարած են պատուանշանները տալ իրենց բարեկամներուն և զօրավարներուն որոնք ճակատամարտներ կորնչուցին, և թէ դիմադրելու ընդդէմ միջոցներ ունենալով հանդերձ ամրոցներ յանձնած են։ — Յուլ. 15 թուականով Վիէննական հեռագրի մը համաձայն Տէզիօի մէջ Պատոն Ֆոն Էրէնթալի ընծայուած սիրալիր մեծարանքները, Իտալական մամլոյն կողմէ յայտնուած բարի գաղափարները և Սիննեոր Թիթթոնիի հետ անոր տեսակցութեան Իտալիոյ մէջ յառաջ բերած չհագրգռումը ընտիր տպաւորութիւն գործեցին Աւստրիա-Հունգարիոյ մէջ։ Իտալական մամլոյն հաղորդած պաշտօնական վկայագիրը կ'ըսէ լոկ թէ այս տեսակցութիւնը ի յայտ բերաւ բարեկամական այն սերտ զգացումները, որոնցմով զինակցած են երկու կառավարութիւնները և երկու երկիրները, և թէ Իտալիոյ և Աւստրիոյ համար չհնկան բոլոր խնդիրներուն և Եւրոպական ամբողջ կացութեան վրայ դաղափարներու փոխանակմամբ մը հակցուեցաւ թէ երկու նախարարները կատարելապէս համամիտ են։ Այս համաձայնութիւնը, իրերու ներկայ կացութեան հաւասարակշռութեան և պահպանման սկզբունքին վրայ հիմնուած, կը պատչաճի ոչ միայն ներկայ այլև ապագայ ամէն պատահականութիւններու։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԹԱԿՈՐ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ֆինճանճըլար եոգուշու Ամերիգան խան

Ա Զ Դ

1902 տարւոյ Ա֊ֆեաքէլի տղոց ընթերցողներ անչուշտ լաւ կը յիշեն տոյն տարւոյ մէջ լոյս տեսած Յովհ. էֆ. Պուճիգանեանի «Ընտանիքի Վերլուծումներ» խորագրով այն պիտանի յօդուածներու չարքը որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ և դնաց հատուկեայս առ հասարակ ամէն կարդի ընթերցողներէ։

Աւելորդ է յիշել թէ այդ կարդի օգտաչատ յօդուածներ (որ հայ գրիչի մը արդիւնքն են) սոսկ պարբերականին մէջ թողուլն գրկանք մը եղած պիտի ըլլար ընթերցասէր հասարակութեան։ «Ընտանիքի Վերլուծումներ»ը գրքուկի ձեւով հրատարակուած տեսնելու բաղձանքը մեզ չատերու կողմէ արտայայտուած էր թէ՛ երիտասարդ հեղինակին և թէ՛ Ա֊ֆեաքէլի Պատ. Ժողովրդութեան, սա կամ այդ բաղձանքին գոհացումը ինչինչ պատճառներով ցարդ յետաձգուեցաւ։

Վերջերս Թողտի Ե. Ք. Ընկերակցութիւնը հանրութեան ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու յուսով սոյն օգտակար դործը ձեռնարկեց ի գլուխ հանել (անչուշտ հեղինակին լիուլի հաւանութեամբը որուն համար յաւէտ երախտապարտ ենք), մանաւանդ կարևոր է յիշել հոս թէ սոյն գրքէն գոյացած հասոյթն տեղւոյն Ե. Ք. Ընկերակցութեան նպատհաստատ հիւանդանոցին կը վերաբերի, ուր կը գտրմանուին տղքատ և անտէր հիւանդներ առանց ազգի և կրօնի խտրութեան ձրիապէս։

Արդ ներկայիս, գրքին տպագրութիւն տւարտած ըլլալով, կը փանք խնդրարար խնդրել բոլոր Ե. Ք. Ընկերակցութիւններէ և հոգևոր հովիւներէ, որ հաճին սիրայօժար օժանդակել մեզ գրքին ապառման գործին, որուն օդտակարկրկնակի է։ «Ընտանիքի Վերլուծումներ»էն գնող անձ մը թէ՛ ճշմարիտ ուղեցոյց մը ունենայ պիտի ըլլայ իր տան, և թէ՛ նպաստած պիտի ըլլայ բարեսիրական հաստատութեան մը օգտին։

Գրքէս ուղղներու պիտութեանը համար Ընկերակցութիւնս երեք կարևոր կէտրտներ ընտրեց. Ա. կ. Պոլիս, Յ. Մատթէոսեան Թղթավաճառատուն, Ամերիկան խան, Բ. Թողատ, գրատնից Յարութիւն էֆ. Ղազիեան, Գ. Խարբերդ, Եփրատ Գոլէճի Ե. Ք. Ընկերակցութեան նախագահ Մր. Հէնրի Բիկս։

Ի պէտս Ե. Ք. Ընկերակցութեան

1907 Մայիս 23/5 Ա֊ֆեաքէլ Ա֊ֆեաքէլեան

Թողատ ՅԱԿՈԲ ԱԶԳԱՐԵԱՆ Թ. ՍԱՐԳԱՅԻ

2—4

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԱՂՆԻՍԱ

Վարժարանիս ուսուցիչները Մարսաւանու Ա. Նահապետ Գոլէճին լաւագոյն չրջանաւարտներէն առնուած են, և բոլոր պաշտօնեաները ծանրագլուխ և օրինակելի մարդիկ են։ Վարժարանը ճշմարիտ տուն մ՚է, ամէն կերպով նպաստակատարմարդ, օգտաուն և ընդարձակ, ուսուցչաց և տղոց ձառու հոր մը և մօր մը գգուալից և անմիջական հսկողութեան տակ։

Կ՚ուսուցուին Թրքերէն, Անգլիերէն, Հայերէն և Դպրերէն լեզուները։ Ձմեռնան երաժշտութիւնը պարտաւորիչ է, իսկ գործնքոլը պայմանաւոր։ Վարժարանիս տարեչրջանը կը սկսի Սեպ. 1/14ին, և կ՚աւարտի Յունիս 1/14ին։ Տարեկան չին է ցերեկօթիկներու համար 2 Օսմ. ոսկի, մէկը կանխիկ վճարելի, միւսը երկրորդ չրջանին սկիզբը, իսկ գիշերօթիկներու տարեմուչին է 14 Օսմ. ոսկի, կէսը կանխիկ և միւս կէսը երկրորդ չրջանին սկիզբը վճարելի։ Բոլոր վճարումները կանխիկ են, միայն բացառութիւն է անոնց որ անօրէնին հետ մանաւանդ կարգադրութիւն մը ըրած են։ Աւելի ծանօթութեանց և կարգադրութեանց համար պէտք է դիմել վարժարանիս անօրէնին։

ՄՐ. Ա. Բ. ՄԱԳՆԱՔՆ Հէնրիեթէ և Թնդրէն

2—6 Sailors' Home, SMYRNA

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ, ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է իր ուսանողներուն տալ գործնական կեանքի պահանջումներուն համապատասխանող հիմնական և առողջ դաստիարակութիւն մը։ Բնիկ և Ամերիկացի ուսուցչական խմբին վրայ աւելցած է Զուիցերացի ձեռնհաս ուսուցիչ մը՝ մանաւանդ այժ տղոց համար նաև Ֆրանսերէն լեզուին։

Աչակերտները կը վայելեն բժշկական և ընտանեկան կատարեալ իմնամք վարժարանին մանաւանդ բժշկին, գիշերօթիկ հինգ ուսուցիչներու անմիջական հսկողութեան և Տիկին Զէյմպըրսի մայրական հոգածութեան տակ։

Վարժարանին յառաջիկայ տարեչրջանը կը սկսի Սեպտ. 4ին (Ն. Տ.) Գիշերօթիկներուն տարեմուչին է 16 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը վճարելի է Սեպտ֊ին սկիզբը, իսկ մնացեալը՝ Յունուարի մէջ։ Գործնական երաժշտութեան դասին համար կը պահանջուի տարեկան $1\frac{1}{2}$ Օսմ. ոսկի։

Թէ հին և թէ՛ նոր աչակերտներ, եթէ կ՚ուզեն Հայաստ—վաչայէն Իզմիր կէս դնով ճամբորդել, պէտք է դիմեն Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի և իրենց անունները արձանագրել տան մինչև 17/30 Օգոստ.։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի կամ վարժարանիս Պօղոս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի, Պայըղլը Հուտս, Կ. Պոլիս, և կամ Տնօրէնութեան, Պարտիզակ։ 1—8

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
Ճաֆէը Լոնտ, Մանհաթան Փալա, Սթամպուլ

Ամէն Երեքշաբթի և Հինգշաբթի կէսօրէ ետքը աղքատ հիւանդներ կը նայուին և կը խնամուին Ճաֆէը Լոնտի մէջ։

Վիրաբուժական հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ —Երեքշաբթի օրը։

Կիներու հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ — Հինգշաբթի օրը։ 3—10

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յուլիսի սկիզբէն, տարեցոյց երկրորդ վեցամսեկին համար, միայն 10 դահ. պիտի պահանջուի «Աւետաբեր»ի ՆՈՐ բաժանորդներէն, արտասահմանի համար 13 դահ.։ Գործակալներու ալ հարիւրին 10 զեղչ պիտի ըլլայ, երբ 10 նոր բաժանորդա-պիտի դրկեն, թէպէտ ուզուած թերթերը նոյն հատցեկին առաքելի ըլլայ։ Այս կարգադրութեան պայմանաժամը կը լրանայ Յուլ. 31ին։ Այնուհետեւ դարձեալ նախկին պայմանները պիտի գործադրուին։

ՀԵՏԵԻԵԱԼ ՆՈՐ ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ
ՎՐԱՑ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Բրէզիլեան Վաքսինոգենոթրէն։ Այս պէրքը, հետեւմամբ Վեր. Յ. Գ. Դրիզորեանի, հրատարակութեան Տանուած է։ Իւրաքանչիւր օրինակ լմնակազմ է, և կը ծախուի $2\frac{1}{2}$ դահ.ի, և աւելի դեղերով կազմուը 4 դահ.ի։

Զբօսոյ Նբեց Հղեի կենսաբրէնը. Այս պէրքը 177 էջէ կը բաղկանայ։ Թղթակազմը 3 և լմնակազմը $4\frac{1}{2}$ դահ.ի կը ծախուի։ Հայոստան Թուրքերէնին դիմի ալ մխնացեր է։

Պաբը կնեաթ. Կը բաղկանայ 168 էջէ և կը ծախուի $3\frac{1}{2}$ դահ.ի։

Տէրտ, Ինչի Մէկ Ընկերը Ամէն առաջ ծանուցած ենք, սակայն այս անգամ նորէն կը յիշենք։ Թէ՛ Հայերէնը և թէ Հայոստան Թուրքերէնը լմնակազմ 7 և թղթակազմ 5 դահ.ի։ Յանձնարարութիւնները դրկել Մր. Ո. Ո. Փիլիպ։

Պրուսայի Հայ Աւետարանական մանչերու վարժարանին համար գոլէճական երիտասարդ ուսուցչի մը պէտք կայ։ Փոխադրութիւնը թող դիմեն Պրուսա Սեթ-պազի, Մկրտիչ Էֆ. Շահանիկեանին։

Արժանապատիւ Վեր. Գ. Ի. Տամալեանի ապրուստ մատուցմամբ Լանկայի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն բեմը թափուր մնացած ըլլալով կը խընդրուի որ արամադրելի անձինք եկեղեցւոյս հոգաբարձութեան դիմեն։

Ի զիմաց Լանկայի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան

Ատենապետ — *Ատենադպիր*
ՄՒՀՐԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ — ԳԷՈՐԳ ԿԱՐՄԻՐԵԱՆ

24 Յունիս 1907
Կ. Պոլիս 4

Իւսկիւտարի Ե. Բ. Ընկերակցութեան Տարեկան ընդհանուր հրապարակային ապօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ յաստկիկայ կիրակի, Յուլիս 15/28, ժամը 8.30ին (Ը. Թ.) Իւսկիւտարի ժողովատանին մէջ։ Պիտի խօսին Վեր. Տր. Ռ. Յ. Զէյմլըրս և Վեր. Աբաէն Մ. Շմաւոնեան։ Իւսկիւտարի Ե. Բ. Ը.ը այս ապօթաժողովին ներկայ գտնուելու կը հրաւիրէ սիրով բոլոր եղբայրները և քոյրերը։

Աւետարան հրապարակ. Յուլիս 20 (Ե. Տ.) Օ. Ո. 100։

Յոյն, Անատոլու ընտիր, քաշը 43–45 փր., (Ա.) $40\frac{1}{2}$–$42\frac{1}{2}$։

Ալեւր, Գըրմա տեղային, (Ա.) 88–89, (Բ) 85–86, Օտտա (Ա.) 102–106 դահ.; (Բ) 95–97, (Գ) 90–92։

Բաբլաը, Ռուս. Պոլսոյ համար զոյղ թիթիղ 27։

Շաւթ, Թրիէսթէ, հինգ-վինգարը 98 դահ.։ [տակի։

Սուրճ, 100 քաշը $5\frac{4}{5}$–6

Բրինձ, Եգիպտ., պարկը 84–87 դահ., Անգլին. 130, Բիրման (Ա.) 44 ֆր.։

Լոբի, Սեւ Ծով, 100 քաշը, 125–140 դահ., նոյն մանր, 105–110, Սէրնիկ 210–215։

Սիւռ, Պալըքէսիր (Ա.) քաշը —— փր., (Բ) ——, Անատոլու 53–54։

Թէֆթիկ, Էնկիւրիւ-Եոզղատ, քաշը $18\frac{1}{2}$–$20\frac{1}{2}$ դահ.։

Բուրդ, Անատոլու զըրխմա, քաշը $7\frac{1}{2}$ դահ.։

Բամբակ, Հալէպ, քաշը $6\frac{1}{4}$–$6\frac{3}{8}$ դահ.։

Ապրիճ, Պալըքէսիր-Գառահիսար 230–240։